

NÄKYVÄKSI

- MITÄ TEHTIIN TOISIN?

TUOTANNOLLINEN HANKEHAUTOMO NAISPUOLISILLE
ELOKUVA- JA TELEVISIOKÄSIKIRJOITTAJILLE

WIFT FINLAND RY

Women in Film & Television Finland ry (WIFT Finland) on järjestö, jonka tarkoituksena on edistää jäsentensä ammatillista toimintaa ja koulutusta ja tukea tasa-arvon toteutumista audiovisuaalisella alalla Suomessa. WIFT Finland ry kuuluu kansainväliseen kattojärjestöön Women in Film & Television Internationaliin (WIFTI). Yli 40 alajaoston muodostaman globaalin verkoston taustalla on ollut havainto siitä, että naisten asema elokuva-alalla on heikko eivätkä he usein pääse tekijöinä ilmentämään täyttä potentiaaliaan. Toiminnan tavoitteena on purkaa niitä alan käytäntöjä ja asenteita, jotka estävät naisten toimijuutta ja näkyvyyttä audiovisuaalisella alalla.

Women in Film & Television Finlandin verkkojulkaisuja
Women in Film & Television Finland WIFT Finland ry
© Tekijät ja Women in Film & Television Finland ry 2019
www.wift.fi, wift@wift.fi
Raportin kirjoittajat: Jenni Koski ja Raija Talvio
Editointi: Venla Toivonen
Ulkoasu ja taitto: Emmi Kyytsönen / Karppi Design
ISBN 978-952-69288-0-7 (pdf)

KOHTI TASA- ARVOA

– UUDENLAISTA TOIMINTAKULTTUURIA LUOMASSA

NÄKYVÄKSI-HANKEHAUTOMO (RUOTSIKSI I FOKUS, englanniksi IN FOCUS) oli WIFT Finlandin urauurtava pilottihanke, joka kehitettiin naispuolisten elokuva-alan ammattilaisten tekijyyden ja teosten kehittelyn vahvistamiseksi. NÄKYVÄKSI-hankehautomoa rahoitti Suomen Kulttuurirahaston Taide toiseen -rahoitus vuosina 2018–2019. Hankehautomon suunnittelusta, toteutuksesta ja vetämisestä vastasivat tuottaja Jenni Koski ja käsikirjoittaja Raija Talvio.

Hankehautomon tavoite oli vaikuttaa elokuva- ja televisioalan konkreettiseen muutokseen kohti tasa-arvoa Suomessa. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskuksen Cuporen tutkimus (Savolainen 2017) osoitti, että audiovisuaalisen alan ammattiteissa toimii nykyään naisia ja miehiä jotta-kuinkin yhtä paljon. Kuitenkaan naiset eivät etene urallaan yhtä nopeasti kuin miehet, ja valtaosa julkisesta rahoituksesta ohjautuu miespuolisille tekijöille. Audiovisuaalisen teoksen käsikirjoituksen ja tuotannon suunnittelu ja toteutus ovat ryhmätyötä, jossa sisällöt ja merkitykset muotoutuvat monivaiheisen neuvottelu- ja kehittelyprosessin tuloksena. Tekijät ovat eri yhteyksissä puhuneet tässä prosessissa usein ilmenevästä “käsikirjoituksen kulmien hiomisesta” ja taiteellisista kompromisseista (esim. Mehtonen 2013, Kinnunen 2014). Naisten ja vähemmistöjen tarinat eivät pääse esiin omilla ehdoillaan (esim. Vanha-Majamaa 2017, Virtanen 2018 ja 2019). Alan toimintakulttuurissa ovat vahvoilla ne, joilla on yhteiskunnassa muutenkin valtaa.

Hankehautomossa etsimme toimintatapoja, joissa vallitsevia valtarakenteita ja työskentelyn ehtoja kyseenalaistettiin sekä tekijöiden omaehtoisuutta ja riippumattomuutta vahvistettiin. Alan yksipuolinen tekijäjoukko on aiheuttanut tarinoiden ja näkökulmien yksipuolistumisen, minkä vuoksi hankehautomo tähtäsi moninaisuuden ja moniäänisyyden lisäämiseen; uuden lahjakkuuden löytämiseen ja tukemiseen. Naiset tekijöinä ja heidän teoksensa haluttiin tuoda esille synnyttämään vuoropuhelua, uusia kohtaamisia ja uusia, ennennäkemättömiä sisältöjä. Naiset ovat aktiivisia tekijöitä, ja hankehautomon tehtävänä oli tarjota heille puitteet kunnianhimoiselle työskentelylle. Hankehautomon tavoitteena oli vahvistaa naisten taiteilijuutta ja ammatillista identiteettiä sekä lisätä sukupuolten välistä tasa-arvoa audiovisuaalisella alalla Suomessa.

// Uskon yhteisön koherenttiin voimaan. Lisäksi uskon, että hankehautomo todella edistää meidän naispuolisten kirjoittajien asemaa ja luo yhteistyöverkostoja pitkälle tulevaisuuteen. Meidän hankkeidemme toteutuminen on tärkeää paitsi itsellemme, myös muille naisille. Haluan olla mukana sellaisessa kehityksessä.”

- HAKIJAN MOTIVAATIOKIRJEESTÄ

HANKEHAUTOMON SUUNNITTELU JA KONSEPTI

– TAUSTALLA HAVAINNOT ALAN VAHVOISTA LASIKATOISTA

ELOKUVAN TUOTANTOPROSESSI alkaa aina käsikirjoituksesta. Tyyppillisesti käsikirjoituksen ensimmäisen version valmistumista seuraa vaihe, jota kutsutaan kehittelyksi. Sen aikana käsikirjoittaja laatii käsikirjoituksesta uusia versioita ja tuotannon toteuttamismahdollisuuksia tutkitaan. Mukana on useita eri yhteistyökumppaneita. Käsikirjoituksesta ja sen työstämisestä neuvotellaan kirjoittajan, tuottajan, mahdollisesti myös ohjaajan sekä rahoittajan tai useampien rahoittajien kesken. Katso kaaviokuva tavanomaisesta tuotantopolusta [kuvaliitteestä](#).

NÄKYVÄKSI-hankehautomon käynnistämisen takana oli havainto siitä, että naispuolisten ammattilaisten elokuva- ja televisiohankkeet näyttäisivät kohtaavan etenemisen esteitä erityisesti käsikirjoitustyön ensimmäisen vaiheen päättyessä ennen kehittelyvaiheen alkamista. Tilastoista ilmenee, että esimerkiksi Suomen elokuvasäätiön jakamien käsikirjoitusapurahojen saajien joukossa naisia on lähes puolet, mutta kun tullaan elokuvarahoituksen seuraaviin vaiheisiin eli kehittelyyn ja tuotantoon, naistekijöiden osuus tukien hakija- ja saajajoukossa pienenee. Ilmiötä ei ole tarkemmin tutkittu, joten syytä käsikirjoitusapurahan jälkeiseen naistekijöiden osuuden pienenemiseen ei tiedetä. On mahdollista, että naistekijöiden ei ole helppoa löytää teoksilleen tuotantoyhtiötä tai että heidän hankkeensa eivät etene tuotantoyhtiön ja rahoittajan välisissä neuvotteluissa, joita joskus käydään ennen varsinaisia hakuvaiheita. Päätimme kohdistaa hankehautomon toiminnan tähän tuotantopolun kohtaan, jossa osa naisista ja heidän teoksistaan häviävät. Hankehautomon tavoitteena oli tuoda naistekijät näkyviksi sekä mahdollistaa heille omaehtoinen työskentely ja teoksen kehittäminen.

Halusimme kohdistaa hankehautomon toiminnan paitsi tiettyyn työvaiheeseen myös sellaiselle tekijäjoukolle, joka eniten hyötyisi siitä. Tutkimusten perusteella naiset debytoivat pitkän näytelmäelokuvan ohjaajina vanhempina kuin miehet. (Talvio 2016). Yleensäkin uran alkuvaiheessa ammatillisen tuen tarve on suurempi kuin myöhemmin. Aloittelevalla tekijällä ei ole samanlaisia verkostoja, näkyvyyttä tai itsenäisen taiteellisen työskentelyn rutiineja kuin kokeneilla ammattilaisilla. Tähän perustuen hankehautomo päätettiin rajata uran alku- tai keskivaiheessa oleville tekijöille. Kohderyhmäksi määriteltiin ensimmäistä pitkää näytelmäelokuva, pitkää dokumenttielokuva tai televisiosarjaa valmistelevat naispuoliset elokuva-alan ammattilaiset.

/// [On helppo] kadottaa itsensä miellyttäessään muita. Samanlainen kokemus minulla on usein elokuva-alalla tai taiteen tekemisessä ylipäänsä. Halu miellyttää niitä joilla on valta, niitä jotka päättää onko aiheeni kiinnostava, tärkeä, merkityksellinen. Siksi haluankin työskennellä käsikirjoituksen kehittämisen kanssa Näkyväksi-hankkeessa.”

- HAKIJAN MOTIVAATIOKIRJEESTÄ

Arvio tuloksista:

- Yhteisöllinen hankehautomotoiminta on konkreettinen tapa edistää naistekijöiden teosten toteutumista ja näkyväksi tulemistä.
- Toiminnan vaikuttavuus perustuu kohdentamiseen – kohdentamisen lähtökohtana havainto kentällä ilmenevästä tarpeesta: käsikirjoitus- ja kehittelyvaiheen siirtymäkohdassa tapahtuu naisten hankkeiden ”häviämistä”
- Kohderyhmän määrittelyn perustana havainto nais- ja miespuolisten debytanttien ikäerosta: naisten urat käynnistyvät viiveellä
- Alan toimintakulttuurin epätasa-arvoa luovien rakenteiden muuttaminen vaatii aktiivisia toimenpiteitä

HAKUPROSESSISTA

– HANKE JA SEN SISÄLTÖ EDELLÄ

NÄKYVÄKSI-HANKEHAUTOMO JULKISTETTIIN maaliskuun 2018 alussa Tampereen elokuvajuhlilla pidetyssä WIFT Finlandin tiedotustilaisuudessa. Samaan aikaan avattiin hankkeen verkkosivut ja haku. Hakuilmoitus julkaistiin hankkeen verkkosivuilla ja siitä tiedotettiin elokuva-alan tiedotuskanavilla ja sosiaalisessa mediassa. Hakuaika kesti noin kolme ja puoli viikkoa maalīs–huhtikuussa 2018.

Heidi Richert

Jenni Koski ja Raija Talvio
hankehautomon tiedotus-
tilaisuudessa 9.3.2018

Hakuilmoituksessa haimme neljää käsikirjoittajaa, joiden tehtävänä oli kehittää hankehautomossa omaa elokuvahankettaan omista lähtökohdistaan. Heille tarjottiin kuukausipalkka, yhteinen työtila ja kirjoittamisen tukea työpajatyöskentelyyn, vertaispalautteen ja mentoroinnin avulla. Hankehautomon kerrottiin mahdollistavan ”laaja-alaisen, tasa-arvon läh-

tökohdista tapahtuvan käsikirjoitusten kehittämistyön naispuolisille ammattilaisille” sekä luovan puitteet, joiden avulla vahvistetaan teosten mahdollisuuksia tulla tuotetuiksi. Hankehautomon esittelytekstissä kerroimme, että NÄKYVÄKSI luo sillan käsikirjoituksen ja tuotannon välille.

Hakijan tuli olla naispuolinen audiovisuaalisen alan ammattilainen, joka ei ollut vielä debytoinut siinä teostyyppissä, johon kuuluvan teoksen suunnitelmalla hän hankehautomoon oli hakemassa. Hakija sai hakea vain yhdellä suunnitelmalla hankehautomoon. Ammattilaisuuden määritelmänä oli audiovisuaalisen alan tai muun taidealan tutkinto ja kokemus taiteellisesti vastuullisesta roolista vähintään yhdessä lyhytelokuvas- sa, joka on esitetty julkisesti tai saanut julkisen levityksen. Hankehauto- mossa työstettävän teoksen tuli olla pitkä näytelmäelokuva, pitkä doku- menttielokuva tai fiktiivinen televisiosarja, joka oli käsikirjoitus- ja suun- nitteluvaiheessa. Teoksen kokonaiskestoksi määrittelimme vähintään 60 minuuttia. Edellytimme, että teossuunnitelma ei ollut aiemmin saanut kehittä- tai tuotantotukea muista lähteistä eikä sellaista rahoitusta ol- taisi sille hakemassa hankehautomon työskentelyjakson aikana. Lisäksi teoksen tuli olla hakijan alkuperäisaihe, ja hakijalla tuli olla kaikki oikeu- det teoksen kehittelyyn.

Hankehautomo esiteltiin perusteellisesti WIFT Finlandin verkkosi- vujen alaisella omalla hankesivustolla. Hakuohjeet, hakuehdot ja usein kysytyt kysymykset -osio muodostivat hakusivuston, johon kuului myös sähköinen hakulomake. Lomakkeella pyydettiin muun muassa ne tiedot, joita tarvittiin hakijan hakukelpoisuuden määrittämiseen, kuten tieto tutkinnosta ja aiemmista teoksista. Haun ohjeistus pyrittiin luomaan tar- kaksi ja yksiselitteiseksi.

Hakuilmoituksessa sähköisen hakulomakkeen liiteaineistot määriteltiin seuraavasti:

- 1) 1–2 sivun synopsis hankkeesta
- 2) Tekstinäyte
 - a) Fiktiivinen elokuva- tai televisiokäsikirjoitus:
kuusi sivua aukikirjoitettua käsikirjoitusta. Näyte voi sisältää useamman kohtauksen. Kohtaukset voivat olla eri kohdista elo- kuvaa. Kirjoita kunkin kohtauksen yhteyteen, mistä kohtaa elo- kuvaa se on. Tekstinäyte lähetetään ilman kansisivua ja hakijan nimeä.

tai

b) Dokumenttielokuvan käsikirjoitus:

kolmen sivun visuaalinen ja toiminnallinen treatment tilanteista/kohtauksista, jotka ovat tai voisivat olla osa elokuvaa. Tilanteet/kohtaukset voivat olla eri kohdista elokuvaa. Kirjoita tilanteen/kohtauksen yhteyteen, mistä kohtaa elokuvaa se on. Tekstinäyte lähetetään ilman kansisivua ja hakijan nimeä.

3) Kuvaus elokuvan/televisiosarjan päähenkilöistä, max. 2 sivua.

4) Henkilökohtainen 1–2 sivun mittainen motivaatiokirje.

Kerro vahvuuksistasi, toiveistasi ja siitä, miten yhteisöllinen hankehautomotyöskentely tukisi juuri sinua ja hankettasi sekä edistäisi sen toteutumista.

Haun yhteydessä avattiin myös hankehautomon sähköpostiosoite, johon hakemista suunnittelevilla oli mahdollista lähettää hakua koskevia kysymyksiä. Koska hakusääntöjen kuvaus hakusivuilla oli varsin yksityiskohmainen, kysymyksiä sähköpostiin tuli vain muutama.

Hankehautomo oli varautunut vastaanottamaan ja käsittelemään noin 45 hakemusta. Hakijamäärä ylitti kaikki ennakoarviot. Hakuajan päättymiseen mennessä hakemuksia tuli 74. Hakemusten käsittelyn ensimmäisessä vaiheessa yhdeksän hakemusta karsiutui joko siitä syystä, että hakemus oli jollain tavalla puutteellinen (esim. liitteitä puuttui) tai että hakija tai hanke eivät täyttäneet hakuehtoja. Niinpä arvioitavaksi jäi 65 hakemusta.

Hakemusten määrää voi verrata kohderyhmien ammattikuntien kokoon. Käsikirjoittajien killassa on noin 140 naisjäsentä, Suomen elokuvaohjaajaliitossa Selossa noin 60 ja Dokumenttikillassa vähän alle 150. Jäsenyyksissä on myös päällekkäisyyksiä. On vaikea arvioida, kuinka moni tästä muutaman sadan joukosta täyttää hankehautomon hakukelpoisuuden edellytyksenä olleen debytanttiehdon, sillä jäsenistöissä on sekä kokeneita että vähemmän kokeneita ammattilaisia. Se, että tästä joukosta saatiin 74 hakemusta 74 eri tekijältä, kertoo siitä, että hankehautomon toiminnalle oli tilausta. Hakemusten määrä oli suuri siitä huolimatta, että haku-aika oli suhteellisen lyhyt.

Arvio tuloksista:

- Haun rajausten ja tavoitteiden selkeä artikulointi helpotti haun suunnittelua
- Tarkka hakuehtojen ja hankehautomon tavoitteiden kuvaus selkeytti hakijoiden työtä heidän laatiessaan hakemustaan
- Vaikka haku aika oli vain kolme ja puoli viikkoa, saatiin hakemuksia runsaasti lähes sadalta eri tekijältä

// Hankkeen tuoma taloudellinen turva antaisi vapauden keskittyä kirjoittamiseen koko kapasiteetilla. Minulla on henkilökohtaisesti vahva puoltamus sille, että hyvät elokuvat syntyvät hyvistä käsikirjoituksista. Tästä syystä nimenomaan käsikirjoitusvaiheeseen tulisi ylipäättään elokuvatuotannossa käyttää aikaa ja vaivaa."

- HAKIJAN MOTIVAATIOKIRJEESTÄ

TEKIJÄLÄHTÖISYYS

– JOS ANNETAAN VAPAAT KÄDET, MITÄ TAPAHTUU?

YKSI HANKEHAUTOMON toiminnan lähtökohdista oli tekijälähtöisyys. Elokuvan tai televisiosarjan käsikirjoittamisen ja suunnittelun ryhmätöluonteeseen liittyy erityisiä haasteita. Kirjoittajat kokevat kehittyvän kollektiivisen luonteen eri tavoin eri tilanteissa. Joskus tiivis yhteistyö muiden osapuolten kanssa on hedelmällistä ja rakentavaa, mutta on myös tilanteita, joissa kirjoittaja kokee kadottavansa oman äänensä ja alkuperäisen ideansa kehittelyn monissa eri käänteissä. Työskentelyyn liittyviin neuvotteluihin saattaa liittyä kitkaa ja vallankäyttöä. Vaikka käsikirjoittaja olisikin alkuperäisen teoksen äiti tai isä, hänen asemansa ei ole vahva tilanteessa, jossa esimerkiksi suunnitteilla olevan teoksen tulevaisuuteen tai kohtaloon liittyvä taloudellinen valta on jollakin toisella.

Hankehautomon toiminta perustui ajatukseen siitä, että voidakseen olla vahva osapuoli yhteisessä kehittelyssä, tulee teoksen alkuperäistekijän olla omassa työssään tarpeeksi pitkällä ja olla varmallalla pohjalla teoksensa kehittelyn tavoitteiden määrittelyssä. Vain tässä tilanteessa tekijä voi toimia täysivaltaisena osapuolena ensimmäisen käsikirjoitusversion jälkeisessä yhteisessä kehittelyssä. Ajatuksena oli taata itsenäisyys ja työrauha työn alkuvaiheessa. Hankehautomon osanottajien palautteiden mukaan tässä onnistuttiin. Kokemus poikkesi apurahatyöskentelystä tai työskentelystä tuottajavetoisessa kehittelyssä. Tarvetta tämän tyyppiseen toimintatapaan näyttää olevan myös sen perusteella, että jo useissa hakemuksiin liitettyissä motivaatiokirjeissä hakijat kertoivat tarjolla olevien työskentelymuotojen ja työskentelyn rahoituksen ongelmista.

Arvio tuloksista:

- Hakijat kertoivat yhdeksi hakemisen motiiviksi mahdollisuuden omaehtoisuuteen ja itsenäisyyteen luovassa työssä
- Hankehautomon osallistujat kokivat, että he saivat työskennellä niin tuetusti kuin omaehtoisesti hankehautomossa työn eri vaiheissa

// Työskentely hankehautomossa edistäisi omaäänisemmän, omaehtoisemman ja taiteellisesti korkealle tähtäävän audiovisuaalisen tarinankerronnan kehittämistä ja löytämistä.”

- HAKIJAN MOTIVAATIOKIRJEESTÄ

// Elämä elokuvantekijänä tuntuu joskus siltä, että on kuin maassa töröttävä kumilelu, jota mätkitään mutta joka aina pompsahtaa kuitenkin takaisin pystyyn. Vaikka tulee kielteinen päätös, jos toinenkin, ja päättää silti mennä eteenpäin projektin kanssa toistaiseksi sitten vaikka yksin, nakuttaa alitajunnassa aina kuitenkin ajatus ”entä jos oletkin oikeasti ihan paska” eikä sitä loputtomiin jaksaa. Projektin eteenpäin vieminen oman itsenäisen itsepäisyyden lisäksi tarvitsee myös tukea, ryhmätyötä, idean peilaamista ja luovaa työskentelytilaa, leikkiä. Suurin osa ajasta menee tuotannolliseen puurtamiseen, siihen että saa tuhat hakemusta tehtyä ja pysyttyä hetken taas hengissä.”

- HAKIJAN MOTIVAATIOKIRJEESTÄ

// Hankehautomo rohkaisi omaäänisyyteen ja omanlaiseen tekijyyteen monin tavoin. Oma metodini oli lisätä luovuutta ja leikkisyyttä työskentelemiseen. Sitä olen jatkunut edelleen, sillä se tekee työskentelystä monin tavoin kivempaa ja varmasti myös tuottavampaa.”

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

▼ **Jatkossa oman tekstin ytimen vaaliminen on minulle entistä tärkeämpää. Se vaatii tarkkaan mietityn palautteen saamista ja vastaanottamista, kunnioittavaa asennetta kirjoittajaa ja hänen alkuperäisideaansa kohtaan sekä luottamusta puolin ja toisin. Koen, että vain teoksen ytimen kirkastaminen voi viedä tekstiä eteenpäin.”**

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

▼ **Hankehautomon päättymisen jälkeen olen havainnut aika konkreettisesti, että hautomo oli monella tapaa todella suojattu ja turvallinen kupla. Tuntuu, että varmuus omasta tekemisestä ja teoksesta kasvoi valtavasti hautomon aikana.”**

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

ARVIOINNISTA

– MITEN RAKENTAA TASA-ARVOINEN JA OIKEUDENMUKAINEN ARVIOINTI?

SUOMALAISEN ELOKUVAN rahoitusjärjestelmää on arvosteltu val-
lan keskittymisestä ja läpinäkyvyyden puutteesta. Naistekijät ovat
myös kertoneet kohdanneensa ennakkoluuloja, jotka eivät liity itse elo-
kuvasuunnitelmiin vaan heidän henkilöihinsä ja heidän sukupuoleensa
(Savolainen 2017).

NÄKYVÄKSI-hankehautomon oman arviointimallin kehittämises-
sä etsimme tapoja suorittaa arviointia toisin. Etsimme keinoja hajauttaa
pääösvaltaa ja tutkimme anonyymia arviointitapaa, jolloin tieto tekijän
henkilöstä ei vaikuta arvioon. Koska haimme hankehautomoon alkupe-
räistekijöitä, jotka toisivat mukanaan oman elokuvahankkeensa, haussa
arvioitiin sekä hankkeen että tekijän potentiaalia.

Arviointiprosessi oli kaksiosainen. Ensin arvioitiin sisältö eli hank-
keet. Parhaiksi arvioitujen hankkeiden tekijät kutsuttiin haastatteluun.
Koska hankehautomon oli myös työpaikka, koimme, että pelkkä han-
ke-ehdotusten järjestykseen laittaminen ei riitä valinnan perusteeksi. Oli
tärkeää arvioida myös hakijan motivaatiota ja soveltuvuutta työskente-
lyyn. Tämän vuoksi haastattelu oli muodoltaan tavanomainen työhönot-
tohaastattelu.

Anonyymeja arviointeja on tehty esimerkiksi orkestereiden koesoit-
totilanteissa, usein sukupuoleen kohdistuvien ennakkoasenteiden vaiku-
tuksen eliminoimiseksi. Tieto tekijän maineesta saattaa vinouttaa arvi-
ointia myös muista kuin sukupuoleen liittyvistä syistä. Tästä syystä esi-
merkiksi kirjallisuuden ja arkkitehtuurin alalla on pitkä perinne kilpai-
luilla, joihin osallistutaan nimimerkeillä. Hankehautomon oli suunnattu
vain naisille, joten sukupuoleen kohdistuvat ennakkoluulot eivät asetta-
neet hakijoita eriarvoiseen asemaan. Pienellä alalla tekijän maine voi kui-
tenkin olla merkittävä hakemuksen arviointiin vaikuttava tekijä, jonka
poistaminen on mahdollista vain anonyymin arvion avulla.

Arvioinnin organisointi

Jotta arvioinnin ensimmäinen vaihe olisi puhdas vertaisarviointi, päätimme että hankehautomon vetäjät eivät osallistu hankkeiden arviointiprosessiin lainkaan. Työ ulkoistettiin. Arvioijiksi rekrytoitiin joukko elokuva- ja televisioalan ansioituneita ammattilaisia. He olivat kokeneita käsikirjoittajia, ohjaajia, näyttelijöitä, tuottajia sekä kuvaajia, joista jokaisella oli meriittejä hankehautomossa työstettävien elokuva- ja televisiotöiden lajityypeissä. Kukin arvioija oli toiminut taiteellisesti tai tuotannollisesti vastuullisessa roolissa ainakin yhdessä pitkässä elokuvassa tai televisiosarjassa. Arvioijia oli 21, ja heistä kaksitoista oli naisia ja yhdeksän miehiä. Pyrimme arvioijien tasaiseen sukupuolijakaumaan, mutta arvioijien saatavuus ja viime hetken peruutukset vaikeuttivat tämän tavoitteen saavuttamista.

Hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi oli tärkeää luoda strukturoitu arviointitapa. Kaikista hanke-ehdotuksista arvioitiin samat asiat. Tämä myös selkeytti hankkeiden keskinäistä vertailua. Arvioinnin helpottamiseksi luotiin arviointilomake ja ohjeistus arvioijille.

Hakemusten käsittely suunniteltiin huolellisesti. Määräajan päätyttyä hakemukset liitteineen kerättiin hakujärjestelmästä, ja tämän jälkeen erotettiin muusta hakuaineistosta henkilötietolomakkeet ja motivaatiokirjeet. Samalla annettiin jokaiselle hakijalle oma hakijanumero.

Arviointityötä varten arvioijille lähetettiin hankkeen anonymisoitu materiaali, joka oli synopsis, näytekohtaukset ja henkilökuvaukset. Hanke-esittelyjen jakamisen arvioijille teki Aalto-yliopiston elokuvakäsikirjoituksen lehtori Marja-Riitta Koivumäki, joka sai hakumateriaalit käsitteelynsä ainoastaan hakijanumeroilla varustettuina. Materiaali jaettiin arvioijille ottaen huomioon arvioijan erityinen asiantuntemus, esimerkiksi oma kokemus ja toiminta fiktion tai dokumenttielokuvan tekijänä.

Kukin arvioija sai käsitellä kuuden tai seitsemän hankkeen anonymisoidun aineiston. Jokainen hanke-ehdotus lähetettiin kahdelle eri arvioijalle. Työskentelyaikaa arviointiin oli varattu noin kolme viikkoa.

Arvioijat työskentelivät yksin ja myös heidän toimintansa arvioijina oli anonymisoitu. Hakijat eivät tieneet arvioijien nimiä, eivätkä arvioijat hakijoiden tai toisten arvioijien nimiä. Arvioijat allekirjoittivat vaitiolosopimuksen, joka on voimassa vuoden 2019 loppuun asti. Arvioijat sitoutuivat myös siihen, etteivät vaitiolosopimuksen voimassaoloaikana

millään tavalla hyödynnä ammatillisesti sellaista hanketta, jota ovat olleet arvioimassa, mikäli hanke tuli valituksi hankehautomoon.

Arviointilomake

[Arviointilomakkeen](#) laatimisen perustyön teki Marja-Riitta Koivumäki, ja arviointilomaketta työstettiin hankehautomon suunnitteluvaiheessa ottaen huomioon hankehautomolle asetetut tavoitteet. Lomakkeen laatimisessa käytettiin esikuvana EU:n Media -ohjelman koulutusorganisaatioiden (esim. Sources2 ja North by Northwest) sekä Creative Europe MEDIAN arviointilomakkeita. Lomakkeessa arvioijia pyydettiin antamaan pisteitä hanke-ehdotuksen eri osa-alueista ja antamaan jokaisesta osa-alueesta myös lyhyt sanallinen arvio.

Arvioitavia alueita oli seitsemän:

- Hankkeen omaperäisyys ja potentiaali
- Draamallinen potentiaali ja kerronnallinen rakenne
- Käsikirjoittamisen laatu
- Päähenkilöt
- Visuaalisuus, aiheen elokuvallisuus
- Hankkeen potentiaali rahoituksen ja tuotannon toteutumisen näkökulmasta
- Hankkeen suhteutuminen NÄKYVÄKSI-hankehautomon tasa-arvotavoitteisiin ja tekijälähtöisyyteen

Arviointilomakkeen kaksi pisteytyssivua kysymyksineen oli tarkoitettu ainoastaan hankehautomon sisäiseen käyttöön. Arviointilomakkeen etusivu sisälsi yhteenlasketut pisteet, arvioijan kirjoittaman lyhyen kuvauksen hanke-ehdotuksesta, arvioijan näkemyksen hankkeen soveltuvuudesta hankehautomoon sekä arvioijan kirjallisen palautteen hakijalle. Jokainen hakija sai hakuprosessin päätyttyä palautteena oman hanke-ehdotuksensa arviointikaavakkeiden etusivut luettavakseen. Kullekin hakijalle lähetettiin kahden eri arvioijan palaute.

Arvioijille lähetetyssä ohjeistuksessa korostimme, että hankehautomo luottaa arvioijien ammattitaitoon ja subjektiiviseen arviointiin. Toivoimme heidän olevan arvioinneissaan rohkeita ja tekemään eroja pisteytyksessä.

Ohjeistimme arvioijia ottamaan huomioon hankehautomon tasa-arvotavoitteet ja pyrkimyksen tekijälähtöisyyteen pohtimalla esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- Tarjoaako hanke jonkin uuden tai erilaisen näkökulman tai äänen?
- Ovatko henkilöhahmot moniulotteisia, ja onko henkilögalleria moninainen?
- Vaikka tarina olisi tutun tuntuinen, sisältääkö se uusia teemoja tai ovatko päähenkilöt perinteisesti aliedustetuista ryhmistä?
- Onko hanke sellainen, että se ei kenties etenisi helposti tavanomaisessa kehittä- ja rahoitusprosessissa?

Näiden ohjeistusten laadinnassa käytettiin osittain mallina Britannian filmi-instituutin monimuotoisuusohjeistusta.

Arviointien käsittely

Kun arvioijien arviointilomakkeet oli koottu yhteen, laadittiin pistetaulukko, johon kahden arvioijan kullekin hankkeelle antamat pisteet laskettiin yhteen. Tässä vaiheessa yhdistettiin jälleen hakijanumerot ja hakijoiden nimet. Jos havaitsimme, että kahden arvioijan pisteissä oli erityisen suuri ero, lähetettiin hanke-ehdotus arvioitavaksi kolmannelle arvioijalle. Näitä tapauksia ei ollut montaa. Vain kolmesta hanke-ehdotuksesta pyydettiin kolmas arvio. Kolmannen arvioinnin jälkeen kaksi parasta kolmesta pistemäärästä otettiin huomioon. Yksi hanke-ehdotus nousi kolmannen arvioinnin jälkeen yhdentoista parhaan joukkoon. Muiden kohdalla kolmannella arviolla ei ollut vaikutusta sijoitukseen.

Pistejakauksessa kärki erottui selvästi. Kärjen taakse jäi suuri joukko hankkeita, joita arvioijat olivat suositelleet hankehautomoon ja jotka olivat saaneet hyvät tai melko hyvät pisteet molemmilta arvioijilta, mutta joiden pisteet silti jäivät mediaaniin. Kärkijoukon taakse jääneiden hakijoiden töiden joukossa oli siis laadukkaita suunnitelmia. Tämä vakuutti meidät siitä, että oletuksemme audiovisuaalisen alan naistekijöiden hyödyttämättömän potentiaalin olemassaolosta oli oikea. Hyviä naistekijöitä on Suomessa runsaasti tarjolla ja jokaisella heistä on hyviä hankkeita.

Pisteytystaulukon perusteella kutsuttiin yksitoista hakijaa haastatteluun. Haastattelijoina toimivat hankehautomon vetäjät Jenni Koski ja

Raija Talvio, ja mukaan pyydettiin ulkopuolista näkökulmaa antamaan kolmas henkilö (Marja-Riitta Koivumäki, Marika Väisänen). Haastatte- luissa keskusteltiin motivaatiosta, odotuksista ja hanke-ehdotuksen työ- vaiheesta sekä hakijan tilanteesta urallaan. Kokonaisarvio tehtiin haastat- telun, motivaatiokirjeen ja hanke-ehdotuksen saamien pisteiden perus- teella.

Hankehautomon tavoitteena oli hakuprosessin läpinäkyvyys, joka oli yksi toisin tekemisen tavoista. Sen lisäksi, että jokainen hakija sai lu- ettavakseen arvioijien palautteet hankkeestaan, julkistimme myös haun pistetytyslistan hankehautomon verkkosivuilla valintapäätösten jälkeen. Pistetytyslistalla ei julkaistu hakijoiden nimiä, vaan näkyvissä olivat ai- noastaan hakijanumerot. Hakijat olivat saaneet tietää hakijanumeronsa saamistaan palautelomakkeista. Pistetytyslistasta he saattoivat tarkistaa sijoittumisensa arvioinnissa.

Palautetta arvioinnista

Hankehautomon loppuvaiheessa teimme kyselyn arvioijina toimineille. Vastauksia saatiin yhdeltätoista mukana olleelta. Arvioijista kaikki olivat samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että arviointiin saatu oh- jeistus oli riittävä, tavoitteet ymmärrettäviä ja että arviointilomakkeen kysymykset kohdistuivat oikeisiin asioihin. He myös kokivat, että arvioi- tavaksi saatu materiaali oli riittävää. Anonymiteettiä pitivät oikeana rat- kaisuna yhtä lukuunottamatta kaikki. Kahta lukuun ottamatta kaikki vas- taajat olisivat valmiita lähtemään uudelleen arvioijaksi siitä huolimatta, että melkein puolet piti arvioijan tehtävää vaikeana.

“Minusta oli hyvä, että arvioitsijoita rohkaistiin reippaisiin mie- lipiteisiin, jolloin hajonta tuli selkeämmäksi. Anonymisyys toimi hyvin, mutta jonkin verran kaipasi lisäinfoa periaatteis- ta/prosessista ja sitä sai onneksi järjestäjiltä.”

- ARVIOIJAN PALAUTE

“Projekt on mahtava, ja nostan teille hattua sen toteuttamisesta. Kunpa tällaista olisi ollut joskus silloin, kun itse otti ensiaskeleita alalle.”

- ARVIOIJAN PALAUTE

Hakijoilta saimme palautteita haun aikana ja haun jälkeen spontaanisti niin kirjallisesti kuin suullisesti. Kaikki kiittivät siitä, että olivat saaneet arvioijapalautteen. Yksi hakijoista kirjoitti, että arvioija oli ilmeisesti ymmärtänyt hänen hankekuvauksestaan jonkin osan väärin. Hakija kuitenkin piti tätäkin arvokkaana palautteena. Hän totesi, että aikoo seuraavalla kerralla olla erityisen huolellinen juuri tuon osan kuvaamisessa hankkeensa esittelyssä. Kaikki palautetta antaneet hakijat pitivät arvioinnin anonyymisyyttä erinomaisena ratkaisuna. Prosessia pidettiin läpinäkyvänä, tasa-arvoisena, oikeudenmukaisena ja luotettavana.

Arvioitavaksi lähetetyistä hanke-ehdotuksista suurin osa oli fiktiota: 41 pitkää näytelmäelokuvaa ja 15 televisiosarjaa. Dokumenttielokuvia oli yhdeksän. Vain yksi dokumentaarisen elokuvan hanke-ehdotus ylsi yhdentoista parhaan joukkoon. Jäimme miettimään sitä, olivatko arvioitavat osa-alueet yhtä soveliaita dokumenttielokuvien suunnitelmien arviointiin. Toisaalta dokumenttien pieni määrä saattoi myös vaikuttaa lopputulokseen. Olisi kuitenkin tärkeää, että dokumenttielokuvat ja niiden tekijät saisivat vastaavanlaisen mahdollisuuden toteuttaa omia teoksiaan tuetusti omilla ehdoillaan.

Haun tulos

Arvioinnin ja haastattelujen jälkeen hankehautomoon valittiin neljä tekijää ja heidän teoksensa:

Sevgi Eker, *Huone 511*. Pitkä elokuva, jossa menneisyys yhdistää kaksi toisilleen tuntematonta naista uuden ja vanhan elämän risteyksessä.

Aino Lappalainen, *Å*. Televisiosarja, jossa yhteiskunnan hyödyttömät karkotetaan dystooppiselle Ahvenanmaalle.

Lotta-Kaisa Riistakoski, *Kuumat pannut*. Pitkä elokuva, joka on komedia parisuhdekurssin valeopettajasta.

Susanna Åke, *Eläjä*. Tositapahtumiin perustuva televisiosarja romaanisesta, joka sodanjälkeisessä Suomessa luo laittomasta viinakaupasta imperiumin ja saa itselleen valtaa enemmän kuin hänen kaltaiselleen saltilaan.

Raija Tahvio

Yläriivi: Susanna Åke, Marja-Riitta Koivumäki, Aino Lappalainen.
Alarivi: Sevgi Eker, Lotta-Kaisa Riistakoski

Arvio tuloksista:

- Kun kyse on taiteen arvioinnista, arvio on aina subjektiivinen
 - annetussa viitekehyksessä
- Ohjeistus ja arviointiperusteiden määrittely helpottivat arvioijien työtä
- Arvioitavien osa-alueiden erittely arviointikaavakkeessa selkeytti arviointien keskinäistä vertailua
- Pisteytys ja siihen liitetty sanallinen arvio teki vertailusta kattavan
- Arvioijat pitivät anonymiteettia hyvänä ratkaisuna
- Hakijoissa anonymi vertaisarvio herätti luottamusta
- Hakijat pitivät tärkeänä sitä, että saivat lyhyen palutteen – sen koettiin edistävän hankkeen jatkotyöstämistä, vaikka hakija ei olisikaan tullut valituksi hankehautomoon
- Arviointitulosten perusteella hankehautomo suosittelee, että dokumenttielokuville toteutettaisiin jatkossa oma arviointinsa ja hankehautomonsa erillään fiktiohankkeista

TYÖSUHDE

– VARMUUTTA TEKIJYYTEEN

SUOMESSA TAITEILIJOILLE on rakennettu apurahajärjestelmä, jonka avulla taiteilija voi edistää omaa työtään ja teoksiaan. Apurahalla työtä tehdään yksin, ilman työyhteisön tukea, ilman palvelusuhdetta ja työnjohtoa ja -ohjausta. Työ on usein pirstaleista, epävarmaa, turvatonta sekä lyhytaikaista, ja kaikki vastuu tekemisestä on yksin tekijällä. Vaikka useissa apurahasäännöissä määritellään, että apurahaa tulisi hakea koko työskentelyn ajaksi, eivät esimerkiksi Suomen elokuvasäätiön apurahat aina mahdollista teoksen kehittämiseen keskittymistä kokonaisvaltaisesti tai tarpeeksi pitkään. Käytännössä elokuvantekijät työstävät käsikirjoituksiaan usein omalla ajalla, palkkiotta tai liian pienillä apurahoilla. On myös tilanteita, joissa tekijä joutuu edistämään teosta liian nopeasti seuraavaan vaiheeseen ennen kuin edeltävä versio on täysin valmis. Paine aikataulujen kireyteen tulee usein rahoittajalta tai tuottajalta. Tilanne on käsikirjoittajien mukaan johtanut ammatin aliarvostukseen ja laadullisiin ongelmiin työssä. Varhaiskehittely on vaihe, jolloin on kaikkein edullisinta ja helpointa luoda toimivia ratkaisuja sekä sisällön että tuotannon näkökulmasta. Kiire jatkorahoituksen varmistamiseen tai tuotantovaiheeseen joutaa kompromisseihin ja aiheuttaa työryhmissä turhia konflikteja.

NÄKYVÄKSI-hankehautomon lähtöajatuksena oli rekrytoida elokuvantekijä työsuhteeseen ja maksaa hänelle kuukausipalkkaa puolen vuoden ajan oman teoksen kehittelyn edistämiseksi. NÄKYVÄKSI -hankehautomon käsikirjoittajien työnantajana toimi Women in Film and Television Finland ry. Työrauhan varmistamiseksi tekijöille ei asetettu ulkoisia paineita suoriutua. Kukin tekijä työsti itse itselleen työsuunnitelman ja työskentelyn aikataulun. Prosessi oli monella tapaa tekijöille uusi. Se antoi raamit nähdä, mitä tekijät itse halusivat ja mitä oli mahdollista toteuttaa puolessa vuodessa. Henkilökohtainen työsuunnitelma, yhdessä sovittu työaikaseuranta ja prosessipäiväkirja tukivat tekijöitä. Osa hankehautomon osallistujista jatkoi työaikaseurannan ja työsuunnitelman käyttöä myös hankehautomon jälkeen. He kokivat saaneensa uusia työvälineitä käsikirjoittajan työn tueksi.

Palkkatyössä käsikirjoittajilla oli työlainsäädännön määrittelemät vastuut ja velvollisuudet mutta myös edut ja oikeudet. Hankehautomon käsikirjoittajien asema vertautui muihin palkansaajiin yhteiskunnassa. Yhdistys toimi työn puitteiden ja resurssien mahdollistajana. Työsuhteeseen olennaisesti liittyvä työnohjaus ja -johto toteutuivat viikottaisissa yhteispalaverieissa sekä yksittäisissä kohtaamisissa ja tapaamisissa työntekijöiden ja hankehautomon vetäjien kesken. Näissä tapaamisissa tuli hyvin selkeästi esille se, että työntekijät arvostivat asemaansa työsuhteessa oman teoksensa edistäjänä. Käsikirjoittajat toisin sanoen halusivat tehdä omaa työtään ja käsikirjoittaa omaa teostaan palkkasuhteessa.

Työsuhteen edellytys oli myös se, että tekijä ei ollut sitoutunut muihin töihin tai työvelvoitteisiin hankehautomon aikana. Tämä osoittautui osittain ongelmalliseksi, sillä hankehautomon osallistujien aikaisemmat sitoumukset vaikuttivat vielä hankehautomon aikaiseen työskentelyyn. Freelancereina ja itsensä työllistäjinä heillä oli projekteja, jotka elivät omaa elämäänsä ja joihin he olivat jo paljon aikaisemmin sitouttaneet itsensä. Hankehautomotyöskentelyyn ja työsuhteeseen tämä aiheutti aika ajoin ylimääräisiä järjestelyjä, ja tekijöissä aiemmat vastuut ja velvollisuudet aiheuttivat jonkin verran ahdistusta tai stressiä. Käsikirjoittajat kokivat myös syyllisyyttä asiasta.

Hankehautomon tavoitteena oli mahdollistaa omaehtoinen tekijyys uudella tavalla. Tällainen tekijyys vaati molemminpuolista sitoutumista ja vastuullisuutta. Hankehautomon lähtökohtana oli ajatus siitä, että käsikirjoittaja on elokuvan ensimmäinen auteur, hänen alkuperäisideastaan syntyy lopulta kaikki se, minkä yleisö saa nähtäväkseen elokuvassa tai televisiossa. Hankehautomon antoi turvalliset puitteet tekijän näkemyksen toteuttamiseksi. Käsikirjoittajat olivat hankkeidensa itsenäisiä ja omaehtoisia tekijöitä, oman työnsä johtajia. Kokoaikainen palkkatyö ja sen luoma turva oli tekijöille mielekäs taiteellisen työskentelyn tapa ja he toteuttivat sen, minkä asettivat itselleen tavoitteeksi.

Arvio tuloksista:

- Työsuhde vahvisti käsikirjoittajan omaa asemaa niin tekijänä kuin kiinteänä osana työyhteisöä
- Työsuhde työmuotona ja sen tuomat vastuut, velvollisuudet sekä edut ja oikeudet tukivat taiteilijan luovaa työtä
- Työsuhteessa tekijän oli mahdollista edistää omaehtoista tekijyyttä ilman ulkopuolisia paineita, kun työtehtäväksi oli määritelty oman hankkeen kehittäminen
- Hankehautomo suojeli tekijän omia tavoitteita, ja kukin tekijä sai valmiiksi sen, mihin oli alunperin itse sitoutunut.

WRITERSROOM, YHTEINEN TYÖSKENTELY JA TYÖSUUNNITELMA

– OMAN TYÖN JOHTAMINEN KOLLEKTIIVISSA

HANKEHAUTOMOSSA HALUSIMME testata toisin tekemisen keinona kirjoittajakollektiivia, esikuvana BBC:n tilausosaston Writersroom-ohjelman metodi. BBC:ssä tällä mallilla tarkoitetaan yhteistä työskentelyä, jossa osanottajat työstävät kukin omaa hankettaan. Suomessa samaa työtapaa on käytetty lähinnä koulutuksen piirissä, mutta myös joissakin tuotantoyhtiöissä sovelletaan vastaavanlaisia työtapoja.

Keskeisenä tavoitteena hankehautomossa oli löytää malli, jossa työsuhteen velvoittama työnohjauksellinen ja työnjohdollinen tuki auttoi käsikirjoittajan omaa kehitystä ja teoksen edistymistä. Hankehautomon työskentelyssä omaan käsikirjoitustyöhön yhdistyivät yhteiset työpajat, tekstiversioiden lukeminen ja kommentointi, dramaturgityö, sparraus, mentorointi ja vertaispalaute. Lisäksi toteutettiin erillinen pitchauskoulutus ja pitchaus tilaisuudet. Työntekijänä käsikirjoittaja loi erilaisia materiaaleja omaa työskentelyprosessiaan, työsuhteen hallinnointia ja hankkeen yleistä arviointia varten. Näitä materiaaleja olivat muun muassa jokaisen tekijän oma prosessipäiväkirja sekä kirjallinen työaikaseuranta.

Hankehautomotyöskentely ja siihen liittyvä kollektiivi vahvisti käsikirjoittajien omaa identiteettiä. Se että käsikirjoittajien teokset tulivat anonymisti valituksi osaksi eksklusiivista ryhmää mahdollisti sen, että tekijät kokivat työnsä lähtökohtaisesti tärkeäksi ja arvokkaaksi. Työhön suhtauduttiin vakavasti, ja siihen sitouduttiin laaja-alaisesti. Yhteinen työtila koettiin tärkeäksi. Tila oli ulkoinen merkki yhteisestä työskente-

lystä, mutta kollektiivi oli ensisijaisesti henkinen tila, jossa kasvaa ja kehittyy tekijänä. Yhteinen työtila tuotti kokemuksen yhteisöllisyydestä, vaikkakin jokainen tekijä kehitti omaa projektiaan itsenäisesti.

Työyhteisön tuki koettiin muunakin kuin kirjoittamisen tukena. Osana yhteisöä tekijöille syntyi luottava ja varma olotila, joka vahvistui työskentelyn aikana. Käsikirjoittajat kokivat, että niin heitä kuin heidän teoksiaankin kunnioitettiin prosessissa. Käsikirjoittajat ja hankehaudon vetäjät muodostivat oman yhteisönsä, joka eli ja hengitti teosten kehityksen tahdissa. Kollektiivi-identiteetti ja yhteinen päämäärä toivat voimakkaan motivaation työstää hankaliltakin tuntuvia työvaiheita. Vertaissparraaminen ja välitavoitteet antoivat rakennetta työn tekemiselle. Omat työsuunnitelmat auttoivat tekijöitä edistämään teoksiaan ja sen myötä saamaan valmiiksi sen, mitä lähtivät itse työsuhteen alussa tavoittelemaan.

Lotta-Kaisa Riistakoski

Työskentelyä orientaatiojakson aikana: Jenni Koski, Sevgi Eker, Susanna Åke, Lotta-Kaisa Riistakoski, Aino Lappalainen ja Raija Talvio.

Sevgi Eker, Susanna Åke, Aino Lappalainen

Arvio tuloksista:

- Kirjoittajakollektiivi oli ensisijaisesti henkinen tila, jossa tekijä koki arvostusta, luottoa ja tukea oman työnsä edistämisessä
- Kollektiivi vahvisti tekijän asemaa työyhteisössä, ”me”-henki oli vahva
- Kollektiivi mahdollisti intensiivisen ja motivoituneen työskentelyn, jossa hyödynnettiin yhteisiä vahvuuksia
- Vetäjät toivat yhteiseen työskentelyyn pitkän ammatillisen kokemuksensa näkökulman
- Hankehautomon vetäjien rooli oli toimia sparraajina, peileinä, kannustajina sekä työnhajaajina ja -johtajina

“**[Hankehautomon jälkeen m]eillä ei ole myöskään enää yhteistä työhuonetta ja se on todella harmi. Minulle oli tärkeää kokea olevani osa yhteisöä ja kommunikoida päivittäin, joko asiasta tai asian vierestä. Meillä oli hyvä ja kannustava ilma-
piiri. Sitä kaipaam paljon.**”

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

TYÖSKENTELYN METODIT JA TYÖKALUT

– OMAN PROSESSIN ESIIN TUOMINEN

HANKEHAUTOMON TAVOITTEENA oli tukea kirjoittajaa työssään. Yksi tähän käytetyistä keinoista oli sisäisten prosessien ulkoistaminen ja näkyväksi tekeminen. Työsuunnitelman teko oli ensimmäinen konkreettinen toimenpide, jonka työstäminen aloitettiin työskentelyn ensimmäisessä vaiheessa. Työsuunnitelma tehtiin päivä- ja viikkotasolla siten, että työntekijän kokonaistyöaika 150 tuntia ei saanut ylittyä neljän viikon tarkastelujaksoissa. Mikäli tekijän muut sitoumukset veivät hankehautomon sijaan työaika muualla, ylijäämätyöaika siirrettiin joko toiselle työjaksolle tai hankehautomon loppuun. Työsuunnitelman ensisijaisena tarkoituksena oli jäsentää työ eri vaiheisiin. Aikataulut ja määräajat luotiin tekijän kanssa yhdessä. Koska kaikki neljä valittua hanketta olivat fiktiohankkeita, työsuunnitelmien tekoa helpottivat myös yhteisten ja samankaltaisten materiaalien työstämisen tarve. Televisiohankkeiden tekijöiden kohdalla työvaiheet purettiin vieläkin yksityiskohtaisemmin aina konseptin tasolle asti.

Työsuunnitelma oli tekijän ja hankkeen vetäjien tärkein työväline, jota seurattiin ja päivitettiin säännöllisesti työn edetessä. Työsuunnitelma ja työn hahmottaminen olivat oleellinen osa oman työn johtamista ja hallinnoimista sekä vastuullisuutta oman työn johtamisessa. Mikäli työsuunnitelman ja toteuman välillä havaittiin epäkohtia tai -johdonmukaisuuksia, asiat käytiin läpi keskustelemalla ja prosessoimalla meneillään olevaa työvaihetta. Käsikirjoittajan tuli näin tuoda näkyväksi omat sisäiset prosessinsa kaikille hankehautomossa ja reagoida välittömästi, mikäli työskentely ei edennyt siten, miten tekijä itse halusi.

Toisena työvälineenä käytettiin työajanseurantaa, joka on pakollinen

osa työntekijän työaikakirjanpitoa. Työntekijän kokonaistyöaika oli 150 tuntia neljän viikon tarkastelujaksoissa. Työaikaseurannan perusteella työntekijän palkka laskettiin kuukausittain. Näin toimittiin erityisesti silloin, kun tekijällä oli muita velvoitteita hankehautomon ulkopuolisissa tehtävissä. Vaikka kyseessä oli kokonaistyöaika, työaikalainsäädännön asettamia rajoja seurattiin ja esimerkiksi lepoaikoja vaadittiin pidettäväksi. Näin varmistettiin, että tekijä ei työnantajan vaatimuksesta voinut mitenkään työskennellä hankkeensa kehityksen eteen vapaapäiviä pitämättä. Mikäli viikonloppu-, ilta- tai yötoita havaittiin, käytiin keskustelua työn uudelleen jäsentämisestä sekä velvoitteista, sillä poikkeava työaika ei aina korreloinut taiteellisen innovaation tai uusien ideoiden kanssa. Hankehautomon vetäjät pitivät ensisijaisen tärkeänä puuttua työskentelyyn, mikäli tekijä ei itse aktiivisesti havainnoinut omaa tilannettaan. Tästä huolimatta tekijät tuntuivat ajautuvan liian intensiiviseen työskentelyyn juuri ennen yhdessä asettuja määräaikoja. Tämä lisäsi tekijöiden stressiä ja vähensi työssä viihtymistä ja jaksamista. Olisi ensiarvoisen tärkeää muistaa, että luova tekijä ei poikkeaa muista työntekijöistä työssä jaksamisen ja työn hallinnoimisen suhteen. Suuret kokonaisuudet tulisi myös luovaa työtä tehdessä jakaa pienemmiksi osakokonaisuuksiksi. Ilahduttava havainto oli se, että hankehautomon käsikirjoittajat kokivat saaneensa mahdollisuuden vapaaseen ajatteluun ja mentaaliseen prosessointiin työajan ja sen seurannan puitteissa. Tämä mahdollisti omien, uusien inspiraatioiden syntymistä.

Kolmantena työväliseenä käytettiin tekijöiden omia prosessipäiväkirjoja, joita he pitivät hankehautomon sisäiseen käyttöön perustetuissa blogeissa. Ideana oli viikkotasolla purkaa omaa prosessia näkyvään muotoon ja reflektoida erityisesti sellaisia asioita, jotka olivat uusia tai erilaisia suhteessa aikaisempiin kokemuksiin. Prosessipäiväkirjojen tavoitteena oli tuoda esiin ajankohtaisia asioita, jotka tukivat tekijää työssään tai jotka hankaloittivat sitä. Usein prosessipäiväkirjoihin työstettiin myös muuta ajankohtaista kokemus- ja tunnemaailmaa. Tämä avasi tekijän tilannetta ja auttoi sekä hankehautomon muita osallistujia että vetäjiä ymmärtämään kunkin kokonaisvaltaista työvaihetta. Prosessipäiväkirjat olivat ajantasaisia kuvauksia tekijöiden työskentelyprosessista.

Neljäntenä työväliseenä toimivat palaute- ja kehittälytyöpajat, jotka perustuivat vertaispalautteeseen ja -tukeen. Ideana oli hyödyntää sitä osaamista, jota hankehautomon sisällä oli. Tällaisia työpajoja olivat mm. erilaisten tekstiversioiden luku- ja palautetyöpajat sekä kahden- tai kol-

menkeskiset tapaamiset vetäjien kanssa käsikirjoitusversioiden kommentointivaiheissa.

Kaikkien työvälineiden ja -metodien tarkoituksena oli auttaa käsikirjoittajia tuomalla työprosessia näkyväksi sekä heille itselleen että muille hankehautomolaisille. Avoimen työskentelyprosessin kautta käsikirjoittajat saattoivat olla itselleen ja teokselleen rehellisempiä ja avoimempia. He löysivät työskentelystään usein uusia mahdollisuuksia ja ulottuvuuksia hankehautomon työvälineitä käyttämällä.

Arvio tuloksista:

- Työvälineet ja -metodit mahdollistivat perinteisen työsuhteen ja luovan työskentelyn synergian osana teoksen kehittelyä ja projektin hallintaa
- Työaikaseuranta, prosessipäiväkirja ja muut työvälineet auttoivat tekijää tuomaan näkyväksi omia sisäisiä prosessejaan luovassa työskentelyssä
- Tuettu työskentely työvälineineen salli vapaan ja inspiroituneen työskentelyn kokonaistyöajan puitteissa
- Työvälineet toivat muita hankkeen tuloksia näkyviksi ja julkisiksi

“Työaikasuunnitelma tavoitteineen erityisesti on ollut käytössä hankehautomon jälkeen. Koin kaikki työkalut hyödylliseksi.”

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

“Käytän edelleen työaikasuunnitelmaa, sillä se auttaa työajan jäsentämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Jatkoksa laitan työsuunnitelmaan rohkeammin myös puhtaasti aikaa ajatteluun, sillä sitä kirjoittaminen ainakin minulle on. Minusta tuntuu, että esim. perinteisessä apurahatyöskentelyssä työsuunnitelmaan pitää laittaa vain konkreettisia/mitattavia asioita, kuten taustahaastatteluja, taustatutkimusta... Ne ovatkin tärkeä osa työtä, mutta ajattelun ja sille annettun ”vapaan” ajan korostaminen ovat vähintään yhtä tärkeitä.”

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

MENTOROINTI JA DRAMATURGI- PALVELUT

– ULKOINEN TUKIJA TEKIJÄLLE TEOKSEN KEHITTELYSSÄ

HANKEHAUTOMON VETÄJÄT määrittivät hankehautomon aluksi yksilöllisen tuen resurssit, joita tekijöille oli mahdollista tarjota osana hankehautomotyöskentelyä. Tarpeita kartoittaessa päällimmäiseksi nousi tarve saada käyttää henkilökohtaisia mentoreja ja dramaturgeja. Luovassa työssä erilaisilla mentoreilla on suuri merkitys oman tekijöiden ymmärtämisessä, työskentelyn tukemisessa ja teoksen potentiaalin löytämisessä. Women in Film and Television Finlandilla on aiempaa kokemusta mentoriohjelmista. Hankehautomossa mentorin tehtävänä oli avustaa tekijää ymmärtämään jotain oleellista joko itsestään tai teoksestaan. Hankehautomon tekijät valitsivat kukin itselleen mentorin. Tapauksia mentorin kanssa oli työskentelyn aikana yhdestä kolmeen kertaa. Mentorin kanssa löytyneet oivallukset vaikuttivat suoraan teoksen kehittelyyn. Tekijöiden ja mentorien välille syntyi voimakas luottamussuhde, mikä johti muuan muassa siihen, että mentori- tai muu yhteistyösuhde on jatkunut myös hankehautomon jälkeen.

Kuitenkaan mentorin tehtävänä ei ollut toimia dramaturgina tai teoksen sisällön kommentoijana. Tätä varten kullekin tekijälle mahdollistettiin hankehautomon loppupuolella oma ammattidramaturgi, joka siinä vaiheessa luki hankehautomon aikana syntyneen käsikirjoitusversion sekä siihen mahdollisesti liittyviä oheismateriaaleja ja antoi tekijälle suoraa palautetta teoksesta. Huomion kohteina olivat tekstin rakenne, tarinan ja juonen yhtenäisyys, tarinan visuaalinen potentiaali ja hankkeen tuotannolliset aspektit. Dramaturgit tekivät hyvin tarkkaa työtä ymmärtäen kunkin tekijän lähtökohtia ja teosten tavoitteita. Yksityiskohtaisen palautteen perusteella tekijä pystyi muokkaamaan teostaan uudelleen, joko

hankehautomon lopuksi korjatulla versiolla tai hankehautomon jälkeen seuraavissa versioissa. Palautteen avulla hankehautomon vetäjät saivat myös asiantuntijan näkemyksen ja arvion teoksen potentiaalista hankehautomon tuloksia käsittelevään raporttiin ja tutkimukseen.

Arvio tuloksesta:

- Mentori on aina henkilökohtainen tuki, joka auttaa tekijää jossain tietyssä sisäisessä tai ulkoisessa prosessissa
- Mentori ei paneudu teoksen kommentointiin tai muokkaamiseen
- Dramaturgi on käsikirjoittajalle tärkeä yhteistyökumppani, joka auttaa käsikirjoittajaa näkemään tekstinsä ansiot ja haasteet
- Dramaturgin antamat kommentit ja palaute auttavat näkemään teoksen tuotannollista potentiaalia ja jatkokehitysmahdollisuuksia

“Huomasin myös, että täytyy osata johtaa itseään, mutta samalla on oltava yhteistyökumppaneita, joiden kanssa jakaa hankkeen. Yksin pääsee tiettyyn pisteeseen, mutta elokuva on ryhmätöitä. Nyt kun hankehautomon työryhmää ei ole enää mukana, kaipaen mukaan muita sitoutuneita yhteistyökumppaneita.”

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

“On myös tärkeää ymmärtää oma henkilökohtainen side/syy teoksen tekemiseen. Joskus sen ymmärtää vasta jälkikäteen ja voi toki olla, että siteen/syyn liiallinen pohtiminen varsinkin hyvin varhaisessa vaiheessa voi lukita tekemistä. Mutta itse ymmärsin syvällisesti oman siteeni tekstiini, erityisesti mentoriini kannustamana, ja se auttoi minua kirjoitusprosessissa.”

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

ASIAANTUNTIJA- TAPAAMISET JA VIERAILUT

– MITEN OPPIA MUILTA?

NÄKYVÄKSI HYÖDYNSI suomalaisia elokuva- ja televisioalan ammattilaisia asiantuntijoina ja vierailijoina hankehautomon eri vaiheissa. Hankehautomon järjestämät asiantuntijatapaamiset liittyivät muun muassa työsuhdeasioihin ja luovan työskentelyn hallinnoimiseen sekä työssä jaksamiseen, hankkeen kehittelyyn ja tuotantopotentiaaliin. Tapaamisissa olivat läsnä hankehautomon käsikirjoittajat ja vetäjät. Lisäksi hankehautomo järjesti yhteistyötä ja tapaamisia monen eri organisaation kanssa kuten Finnish Film Affair, Script Helsinki, Yleisradio ja Suomen elokuvasäätiö.

Tekijät saivat asiantuntijoilta konkreettista palautetta ja käytännön neuvoja siitä, miten viedä eteenpäin hankkeitaan ja minkälaisia vaiheita kehittäessään voi tulla vastaan. Jokainen tekijä reflektoi kokemaansa sekä omiin prosessipäiväkirjoihinsa että viikoittaisten tapaamisten keskusteluissa. Nämä kohtaamiset auttoivat tekijöitä työstämään teoksiaan eteenpäin tai muokkaamaan työsuunnitelmia. Useat asiantuntijakohtaamiset antoivat tekijöille myös uusia mahdollisuuksia hankehautomon jälkeen.

Arvio tuloksista:

- Asiantuntijatapaamiset ja -vierailut auttoivat tekijöitä edistämään työtään ja verkostoitumaan alalla ammattilaisina toimivien kanssa
- Tapaamisten aikana ja jälkeen tekijät reflektoivat kokemaansa ja oppi- maansa omissa prosessipäiväkirjoissaan, mikä heijastui myös heidän tapaansa tehdä työtä ja edistää teostaan

“Jatkossa oman tekstin ytimen vaaliminen on minulle entistä tärkeämpää. Se vaatii tarkkaan mietityn palautteen saamista ja vastaanottamista, kunnioittavaa asennetta kirjoittajaa ja hänen alkuperäisideaansa kohtaan sekä luottamusta puolin ja toisin. Koen, että vain teoksen ytimen kirkastaminen voi viedä tekstiä eteenpäin.”

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

OSALLISTUMINEN POWRIIN JA SIIHEN LIITTYVÄ PITCHAUS- KOULUTUS

– MITEN MARKKINOIDA OMA HANKKEENSA ULKOPUOLISILLE

YHTEISTYÖ VAKIINTUNEIDEN elokuva-alan organisaatioiden kanssa oli NÄKYVÄKSI-hankehautomolle erityisen merkityksellistä. Yksi tärkeimmistä yhteistyökumppaneista oli POWR Baltic Stories Exchange -pitchaustyöpaja Tallinn Black Nights -elokuvafestivaalin sekä Baltic Event -ammattilaisfoorumin yhteydessä marraskuussa 2018. Yhteistyötä POWR:n kanssa lähdettiin suunnittelemaan jo hyvissä ajoin paljon ennen hankehautomon käynnistämistä, sillä työpaja on Euroopassa ainoa tapahtuma, jossa käsikirjoittaja itse esittelee hankettaan yhteistyötahoille ja julkiselle yleisölle ilman tuottajan mukanaoloa. POWR-työpajassa tuetaan käsikirjoittajan omia lähtökohtia, mikä sopi hankehautomon tavoitteisiin erityisen hyvin. Hankehautomon tekijöillä oli yhteistyösopimuksen perusteella suora pääsy ilman ennakkovalintaa vuoden 2018 POWR-työpajaan muiden sinne valittujen tekijöiden kanssa valmistelemaan esitystään.

POWR-yhteistyö oli hedelmällistä jo ennakkosuunnittelusta lähtien. POWR-vetäjä Valeria Richter oli mukana ideoimassa hankehautomolaisille suunnattua erillistä koulutusta, johon sisältyi tekijöiden oma kahden päivän valmistautumis- ja työpajajakso syyskuussa 2018 Helsingissä. Valeria auttoi tekijöitä kiteyttämään omien hankkeidensa sisällöllisen ytimen markkinoitavaan muotoon ja antoi heille eväitä valmistautua varsinaiseen pitchaustapahtumaan muutamaa kuukautta myöhemmin. Hankehautomolaisten mukaan oman hankkeen markkinointi ulkopuolisille tahoille auttoi heitä ymmärtämään sellaiset heikkoudet, epäloogisuudet ja puutteet, jotka eivät olleet vielä tulleet ilmi työn aiemmissa vaiheissa. Tämä tieto auttoi heitä työstämään tekstiä eteenpäin selkeämpään ja toimivampaan muotoon. Kirkastuva näkemys käsikirjoituksen sisällöstä, rakenteesta, formaatista sekä tematiikasta auttoi heitä miettimään potentiaalista yleisöä, jakelukanavia sekä teoksen tuotannollista tulevaisuutta. Markkinointi- ja palautetilanne oli aito koetinkivi tekijöille, jotka käsikirjoittajina olivat siihen asti olleet hankehautomossa hyvin sisäisessä prosessissa.

Ennen POWR-koulutusta hankehautomo järjesti tekijöille oman pitchauskoulutuksen sekä pitchaustilaisuuden, jossa tekijät pääsivät harjoittelemaan omien teosten erilaisia esittelyjä alan kotimaisille ammattilaisille. Tilaisuudessa harjoiteltiin niin hissipitchia kuin varsinaista pidempää markkinointipuhetta, jota työstettiin pidemmälle POWRissa. Tekijät saivat kotimaan tapahtumasta hyvää palautetta ja uusia kontakteja. He saivat myös paljon varmuutta ja motivaatiota lähestyä kansainvälistä tapahtumaa.

POWR-työpaja oli kolmipäiväinen ja siinä valmistauduttiin pitchaamaan ammattilaisraadille, joka antoi kullekin tekijälle henkilökohtaista palautetta. Ammattilaisraati paneutui hankkeiden jatkopotentiaaliin sekä yhteistyömahdollisuuksiin. POWR-kouluttajat lähestyivät kutakin tekijää ja hänen teostaan näiden omista lähtökohdista ja rakensivat heidän kanssaan pitchausta, joka oli tekijänsä näköinen. Varsinainen pitchaus ja siihen liittyvät tuotannolliset tapaamiset tapahtuivat koulutuksen lopuksi. Näistä tapaamisista tekijöillä oli positiivista sanottavaa, sillä he kokivat itsensä ja teoksensa tulleen hyvin ymmärretyiksi.

Aron Urp

Hankehautomolaiset Tallinnassa marraskuussa 2018

Käsitteitä:

pitchaus = elokuva- tai televisiohankkeen suullinen esittely yhteistyökumppaneille neuvottelutilanteessa tai ammattilaisyleisölle ns. pitchaustapahtumassa. Harjoiteltu puhe, johon saattaa liittyä myös visuaalista tai audiovisuaalista oheismateriaalia

hissipitch = harjoiteltu pikaesittely, joka on mahdollista suorittaa yhden hissimatkan aikana

Arvio tuloksista:

- Käsikirjoittajan on hyvä harjoitella teoksensa ulkoista markkinointia erillään sisäisestä prosessista ymmärtääkseen, miten teos hahmottuu ulkopuolisille sidosryhmille, kuten levittäjille, yleisölle ja rahoittajille
- Kiteyttäminen usein kirkastaa teoksen ydintä ja kehittämissuuntia teki-jälle itselleen
- POWR-työpaja on ainoa eurooppalainen festivaalitapahtuma, jossa käsikirjoittaja voi harjoitella teoksensa markkinointia ilman tuotantoyhtiötä
- Pitchaus on erinomainen keino testata teoksen tuotantopotentiaalia

OSATUOTTAJUUS

– MITEN TEKIJÄ VOI NEUVOTELLA JA HYÖTYÄ OMASTA TEOKSESTAAN JATKOSSA

HANKEHAUTOMON TAVOITTEENA oli kehitystyön ohella mahdollistaa teoksille parhaimmat mahdolliset edellytykset edetä tuotantoon hankehautomon päättyessä. Yksi näistä työkaluista oli tuoda konkreettisesti näkyviin se rahoitusosuus, joka kullekin tekijälle ja tämän hankkeelle kohdistui hankehautomon aikana. Suomen elokuvasäätiön kanssa sovittiin ennen hankehautomon aloitusta, että tällainen rahoitusosuus voidaan kirjata osatuotantosopimukseksi Women in Film & Television Finland ry:n sekä tekijän tai myöhemmin tekijää edustavan tuotantoyhtiön kanssa. Niinpä taloudellisesti merkittävää kullekin hankkeelle on se, että hankehautomon aikana hankkeeseen kohdistuneet kustannukset, niin palkkatyön kuin muidenkin kulujen osalta, voidaan laskea suoraan osaksi hankkeen kokonaiskehittelybudjettia. Nämä ovat tuotannollisesti hyväksyttävä osa teoksen rahoitussuunnitelmaa suomalaisen julkisen rahoittajan näkökulmasta. Osatuotantosopimus on siis osa hankkeen kokonaiskehittelyä sekä jatkossa tuotantoa. Women in Film & Television Finland ry toimii kunkin hankkeen osatuottajana (osatuotantoyhtiönä). Osatuotannon rahoittajana toimii Suomen Kulttuurirahaston Taide toiseen -rahoitus.

Osatuottajan rooli oli hankehautomolle hyvin luonteva. Hankehautomossa kehittelystä syntyi palkka- ja työnantajakuluja, maksettuja asiantuntijakorvauksia ja -palkkioita, hallinnollisia kustannuksia sekä muita suoraan hankkeelle kohdennettuja kuluja. Nämä kustannukset näkyivät kokonaisuutena hankehautomon kirjanpidossa kunkin hankkeen oman kustannuspaikan alla, josta tieto oli helposti kirjattavissa osaksi hankkeen osatuotantosopimusta. Näin jo tehty työ ja työvaihe vahvisti teoksen potentiaalia monin tavoin ja lisää sen kiinnostavuutta jatkokehittelyyn ja tuotantoon muiden tuotantoyhtiöiden näkökulmasta. Hankkeeseen oli jo satsattu huomattava määrä resursseja ja rahoitusta, mikä tarkoitti sitä, että hankehautomon jälkeen teos on pidemmälle kehitelty kuin se olisi normaalisti siinä vaiheessa, kun käsikirjoittaja lähestyy joko

tuottajaa tai ohjaajaa. Osatuotantosopimuksen ansiosta hankehautomon ammattimainen kehittäminen näkyi suoraan teosten valmiimmista sisällöissä, tekijöiden ammattimaisuuden kehittämisessä sekä käsikirjoitushankkeiden rahoituksen riskialttiuden vähenemisessä.

Women in Film & Television Finlandilla oli valmius sopia osatuotantosopimus hankkeen tekijöiden kanssa hankehautomon päättyessä, ja kutakin osatuotantosopimusta työstettiin yhdessä asiantuntijalakimiehen ja yksittäisen tekijän kanssa. Hankehautomon jälkeen teoksen jatkokehittelyssä tähän osatuotantosopimukseen kirjattu työ- ja rahoitusosuus on merkittävä, ja niin tekijä kuin hänen tuleva tuottajansa voivat hyödyntää solmittua osatuotantosopimusta, kun hanketta viedään eteenpäin rahoitusprosesseissa. Rahoitusprosessit ovat yleensä pitkiä ja vaativia, ja tuotantoon etenevän elokuvateoksen osatuottajina ja rahoittajina voivat toimia lukuisat yksittäiset tuotantoyhtiöt, rahoittajat, levittäjät sekä lukuisat muut tahot, jotka ovat panostaneet teokseen rahoitusta ja resursseja kehittelyn ja tuotannon aikana. Hankehautomon ansiosta yksi näistä teoksen osatuottajista on Women in Film & Television Finland ja rahoittajista Suomen Kulttuurirahasto.

Osatuotantosopimuksessa määritellään selkeästi hankkeen kehittälykustannukset sekä ne edellytykset, joiden täytyy toteutua silloin, kun teoksen tuleva tuottaja ja tuotantoyhtiö ottavat hankkeen omien siipiensä alle tulevaisuudessa. Yksi tärkeimmistä kriteereistä on tekijään liittyvä teoksen omistusoikeus. Hankehautomossa kehiteltyjen teosten kaikki oikeudet pysyvät hankehatuomotyöskentelyn aikana ja sen jälkeen tekijällä itsellään. Mikäli tuottaja haluaa teoksen omaan tuotantoyhtiönsä siten, että voi hyödyntää hankehautomon panosta kehittelyyn kokonaisrahoitussuunnitelmassa, tuottajan tulee kunnioittaa tekijän tekijänoikeuksia ja neuvotella niiden osalta ammattimaiset korvaukset suoraan tekijän kanssa. On tärkeää, että yksittäiset tekijät voivat sopimusoikeudellisesti määritellä heille kuuluvat oikeudet osana hankkeen jatkokehitystä. Hankehautomo ja sen mahdollistama osatuotantosopimus madalsi tekijöiden kynnystä neuvotella ja sopia näistä asioista myös jatkossa, sillä hankehautomo tarjosi tähän laki- ja sopimusoikeudellista neuvontaa.

Hankehautomon osatuottajuus on uusi tapa suomalaisella audiovisuaalisella alalla resursoida teosten varhaiskehitystä. Hankehautomon luomat toimenpiteet ja käytännöt osatuottajana tukevat ja suojelevat teoksen ensisijaista tekijää eli sen käsikirjoittajaa.

Arvio tuloksista:

- Osatuotantosopimus on konkreettinen keino edistää teoksen jatkokehitysmahdollisuuksia
- Hankeautomossa tapahtuneen kehittelyn kustannukset ovat osa teoksen tuotantoa ja niillä on osansa tuotannon kokonaisrahoituksesta
- Käsikirjoittajan aseman parantamiseksi kaikki käsikirjoitusvaiheen kustannukset tulee tuoda näkyviksi osana rahoitussuunnitelmaa ja osaksi ammattimaista tuotantotoimintaa
- Hankeautomon muodossa toteutettu luovaan työhön panostava osatuotanto on keino keskittyä teoksen sisällön kehittelyyn ennen varsinaista tuotantoa

”Teoksella on tuottaja ja tuotantoyhtiö ja olemme edistämässä hanketta aktiivisesti.”

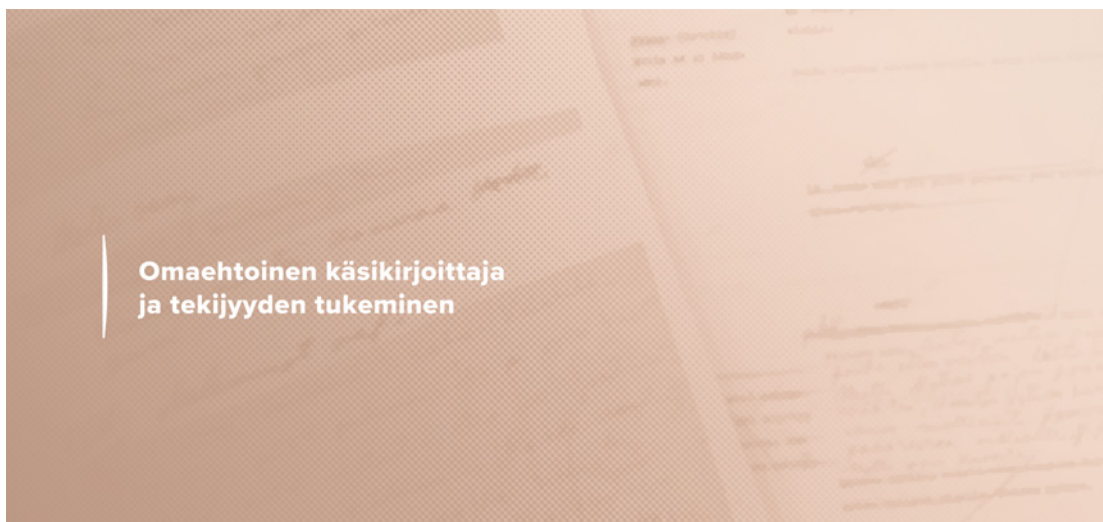
- HANKEAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA HANKEAUTOMON JÄLKEEN

KOKEMUSTEN JAKAMINEN SEMINAAREISSA

– KUINKA TUODA MUILLE NÄKYVÄKSI TEHTY
ANSIOKAS TYÖ?

NÄKYVÄKSI-HANKEHAUTOMON OSANA toteutettiin kaksi julkista seminaaria käsikirjoitusten kehittelytyöstä ja arviointiprosesseista.

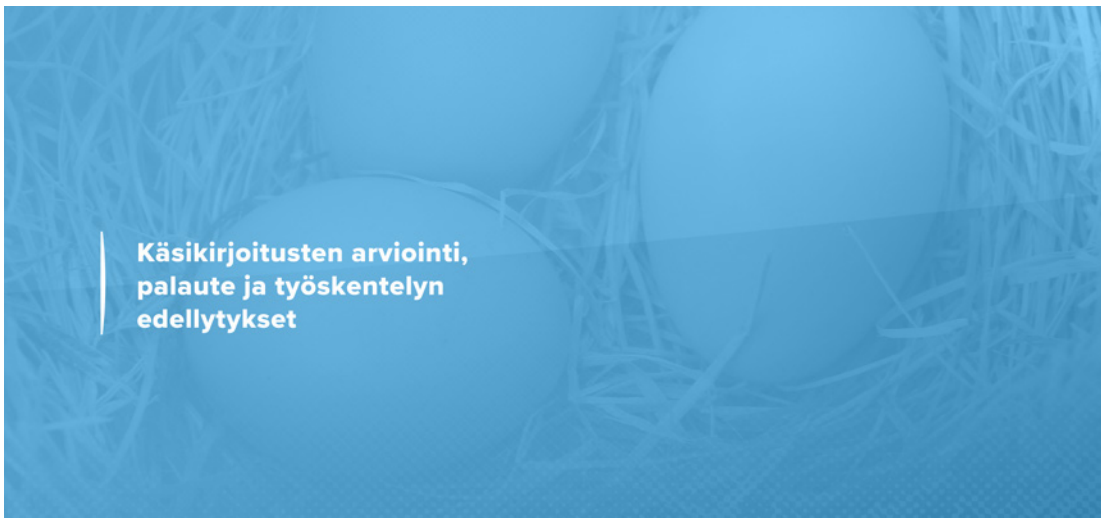

Joni Rönkä

Seminaareista ensimmäinen järjestettiin Espoon kulttuurikeskuksessa 7.5.2019 osana Espoo Ciné -tapahtumaa. Aiheena oli käsikirjoitusten omaehtoinen kehittäminen ja käsikirjoittajan tekijyyden vahvistaminen. Seminaarissa esiteltiin NÄKYVÄKSI-hankehautomon lähtökohtia ja työskentelymalleja. Esittelyn jälkeen käytiin keskustelua käsikirjoittamisesta, kehittämisprosessista sekä elokuvien ja televisiodraaman sisällön kehit-

telykaarista. Mukana oli hankehautomon tekijöitä, vetäjiä, kouluttajia, asiantuntijoita sekä alan ammattilaisia. Keskeisinä nousivat esiin kysymykset siitä, miten tukea luovaa työskentelyä, vahvistaa ammattilaisuutta ja edistää sisältöjen ja tekijöiden diversiteettiä. Seminaarin tavoitteena oli kiinnittää huomiota käsikirjoittajan asemaan ja työn arvostukseen. Lisäksi tavoitteena oli esitellä hankehautomon toisin tekemisen metodeja ja alustavia tuloksia.

Joni Rönkä

Toinen seminaari elokuvateatteri Andorrassa 9.5.2019 käsitteli elokuva- ja televisiohankkeiden arviointi- ja palauteprosesseja sekä taiteen tukijärjestelmiä. Seminaarin ensimmäisessä osiossa esiteltiin NÄKYVÄKSI-hankehautomon vaihtoehtoista hakemusten arviointi- ja palauteprosessia ja valotettiin muiden organisaatioiden työtapoja hankkeiden arvioinnissa ja rahoituspäätösten tekemisessä. Arviontikäytännöistään kertoivat Suomen kulttuurirahaston, Taiteen edistämiskeskus Taiken ja Suomen elokuvasäätiön edustajat. Toisen osion aiheena olivat luovan työn taloudelliset olosuhteet. Taiteilijoiden työskentelyedellytysten parantamiseen liittyviä suunnitelmia ja ehdotuksia valotti puheenvuorossaan Taiken johtaja Paula Tuovinen. Pohdintaan nousivat apurahan ja palkkatyön erot. Seminaari striimattiin WIFT Finlandin Youtube-kanavalle, jossa se on mahdollisuus katsoa tallenteena: <https://youtu.be/O3yCMUyuUOk>

Seminaarissa puhumassa tekijyydestä moderaattori Noora Räisänen, Sevgi Eker, Lotta-Kaisa Riistakoski sekä Susanna Åke

Arvio tuloksista:

- Seminaarit olivat ensimmäinen julkinen tilaisuus tuoda esille hankehautomon tuloksia
- Seminaareissa laajennettiin alan sisäistä keskustelua kehittäelytyöstä ja käsikirjoittajan aseman parantamiseksi
- Seminaareissa verrattiin alan erilaisia käytäntöjä toisiinsa ja käynnistettiin keskustelua uusista tekemisen malleista

» Hankehautomomallin mukainen työskentely sopisi myös yksityisiin tuotantoyhtiöihin pienellä modauksella. En tiedä miten tätä ajattelua alkuvaiheeseen panostamisesta voisi viedä eteenpäin koko alalla, mutta selvää on, että sille on tilausta – sekä tekijöiden näkökulmasta että ylipäätään alkuperäisideoiden arvostuksen ja kehittymisen kannalta, viime kädessä myös elokuvien taiteellisen laadun nostamisen näkökulmasta.”
- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

Ylipäättään hankeautomotyöskentely näytti minulle, miten kehitystyötä voi tehdä ammattimaisesti. Se oli minulle suuri oppi ja oivallus. Jatkossa teen kaikkeni voidakseni jatkaa ammattimaisesti alusta alkaen. Kyse on monesta asiasta: tarvitaan mm. selkeä suunnitelma, väli- ja lopputavoitteet (=seuranta), hyvät puitteet (työhuone, työyhteisö, työterveyshuolto) ja riittävä rahoitus (juuri palkka eikä palkkio, sillä se mahdollisti mm. eläkkeen karttumisen). On myös oltava luottoihmisiä ympärillä, olivatpa he mukana hankkeessa tai eivät. On tärkeää saada kokea itsensä ja oma teoksensa hyväksytyksi sellaisenaan.”

- HANKEAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

Seminaarissa puhuminen itsessään oli uudenlainen tilanne uralla: mahdollisuus ikään kuin olla asiantuntijan roolissa.”

- HANKEAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

LOPUKSI

NÄKYVÄKSI-HANKEHAUTOMON TAVOITTEENA oli luoda uusi naisten tekijyyttä tukeva toimintamalli käsikirjoittamiseen ja elokuva- ja televisiohankkeiden kehittelyyn. NÄKYVÄKSI perustui havaintoon audiovisuaalisella alalla vallitsevasta tasa-arvon puutteesta ja se tarttui ongelmaan instituutioiden ulkopuolella. Naistekijöiden asema alan toimintakulttuurissa ei muutu, jos tilanteeseen ei puututa kohdenetuilla toimenpiteillä. Vain siten voidaan saada naisten hyödyntämätön potentiaali käyttöön ja suomalaiseen elokuva- ja televisiotuotantoon voi syntyä uudenlaisia sisältöjä, jotka löytävät uudenlaisia yleisöjä.

NÄKYVÄKSI-hankehautomon hakuprosessiin sisältynyt hanke-ehdotusten arviointi suoritettiin anonyyminä vertaisarviointina ja arviointilomaketta sekä pisteytystä käyttäen. Menetelmä poikkeaa Suomessa audiovisuaalisella alalla yleensä käytetyistä arviointitavoista, ja siitä saatu niin hakijoiden kuin arvioijien palaute oli myönteistä.

NÄKYVÄKSI-hankehautomo suunnattiin uransa alussa oleville ammattilaisille. Hankehautomoon valitut käsikirjoittajat kehittivät kukin omaa teostaan kuuden kuukauden ajan palkkatyössä. Hankehautomo mahdollisti heille normaalin työsuhteen mukaiset edut ja olosuhteet, kuten työterveyshuollon ja yhteisen työtilan. Hankehautomon tavoitteena oli tukea tekijän omaa ääntä ja ilmaisua yhteisöllisessä työympäristössä. Osallistujat laativat henkilökohtaiset työsuunnitelmat, osallistuivat yhteisiin asiantuntijatapaamisiin, työpajoihin ja koulutuksiin. He saivat henkilökohtaista mentorointia ja dramaturgin palautetta sekä toimivat toisilleen vertaispalautteen antajina. Lisäksi he pitivät henkilökohtaista sessipäiväkirjaa. Puolivuotisen työskentelyn tavoite oli vahvistaa osallistujien ammatillista identiteettiä ja tukea elokuvateoksen omaehtoista käsikirjoitus- ja kehittelyprosessia. Hankehautomon aikana käsikirjoittajat työstivät elokuvasuunnitelmansa kohti tuotantovalmiutta. Neljä kuukautta hankehautomon päättymisen jälkeen osa tekijöistä on saanut teoksen tuotantoyhtiön ja/tai jatkorahoitusta, osan kohdalla jatkoa koskevat neuvottelut ovat käynnissä.

Hankehautomon päätteeksi järjestettiin kaksi seminaaria ja sen tu-

lokset ja kokemukset esitellään raportissa. Hankehautomon toiminta- ja tuotantomallia on mahdollista käyttää tuotantoyhtiöissä, alan yhdistysten, rahoittajien ja levittäjien työskentelyssä tai päätöksenteon apuna. Toimintamallia voidaan myös soveltaa muiden luovien alojen työskentelyyn sekä työsuhteisen taiteilijan aseman parantamiseen.

NÄKYVÄKSI-hankehautomon vetäjinä toimivat luova tuottaja, MCM, väitöskirjatutkija Jenni Koski ja käsikirjoittaja, TaT Raija Talvio. Hakuprosessin ja arvioinnin suunnittelussa ja kehittäytyön konsultoinnissa oli mukana lehtori, TaT Marja-Riitta Koivumäki Aalto-yliopistosta.

Hankehautomon käsikirjoittajat olivat Sevgi Eker, Aino Lappalainen, Lotta-Kaisa Riistakoski ja Susanna Åke.

Hankehautomon yhteistyökumppaneina toimivat Aalto-yliopiston elokuvataiteen ja lavastustaiteen laitos, WIFT Nordic, Baltic Event POWR-pitchaustyöpaja, Käsikirjoittajien kilta / Suomen näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat ry, Tampereen elokuvajuhlat, Script Helsinki sekä Finnish Film Affair.

“ Hankehautomo oli kokonaisuudessaan ainutlaatuinen ja fantastinen kokemus ja olen valtavan kiitollinen siitä, että sain osallistua hankkeeseen teoksellani. Toivoisin kovasti, että hankehautomo saisi jatkoa, sillä sen vaikutukset olivat kohdallani tuloksellisia ja uskon, että näin olisi myös muiden, erityisesti uusien, tekijöiden kohdalla. Haluaisinkin nöyrimmin kiittää mahdollisuudesta.”

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

“ Mielestäni hankehautomo oli suunniteltu ja toteutettu viimeisen päälle erinomaisesti. Jo pelkkä hakuprosessi ansaitsee erityiskiitoksen. Vihdoin kaivattua läpinäkyvyyttä ja paneutunutta palautetta! Koen, että hankehautomon vetäjät auttoivat meitä kirjoittajia kaikin tavoin. Parempaa työskentelyilma- piiriä ei olisi voinut olla. Kaikki huolemme otettiin vakavasti ja muutoksia tapahtui, jos niitä kaivattiin. Sain myös kunnian tustua mahtaviin omaäänisiin kirjoittajiin ja oppimaan heiltä paljon. Suuret kiitokset vielä kerran!”

- HANKEHAUTOMON KÄSIKIRJOITTAJA

Hankehautomon jälkeen:

Aalto-yliopisto ja Women in Film & Television Finland ry (WIFT Finland) ovat käynnistäneet kolmivuotisen Action!-hankkeen vuonna 2019. Euroopan sosiaalirahaston tuke- ma hanke tukee naisten työllistymistä elokuva-alalla eri- laisin toimenpitein. Hankkeen piirissä kehitetään ja toteu- tetaan myös mentorointia ja hankehautomotoimintaa.

Jenni Koski valmistele Lapin yliopistossa väitöskirja- työtä Naispuolisten audiovisuaalisten alojen ammattilais- ten tekijyyden vahvistaminen elokuva- ja televisioteksen tuotannon kehittelyssä. Tarkastelun kohteena on niin NÄ- KYVÄKSI-hankehautomo kuin muut kotimaiset tuotan- not.

Hankehautomon tyyppistä toimintaa on kehitteillä myös muualla. Keväällä 2019 Ruotsin filmi-instituutti ker- toi järjestävänsä puolitoistavuotisen hankehautomon nais- vetoisille suurten budjettien elokuvaprojekteille.

NÄKYVÄKSI näkyi Lontoossa - Ovatko naisten aiheet erilaisia?

NÄKYVÄKSI-hankehautomoa esiteltiin kesäkuussa 2018 Britanniassa Greenwichin yliopiston Trailblazin' Women on and off the Screen -konferenssissa Lontoossa. Marja-Riitta Koivumäki, Jenni Koski ja Raija Talvio kertoivat presentaatiossaan muun muassa siitä, minkälaisia hankkeita hankehautomoon tarjottiin. Hakemusten arvioinnissa käsiteltiin 41 pitkää näytelmäelokuva, 15 televisiosarjaa ja yhdeksän dokumenttia. Hankkeita oli yhteensä 65, ja niistä 50:ssä oli päähenkilönä nainen, tyttö tai joukko naisia. Kaikista ehdotuksista vain kahdessa oli päähenkilönä mies tai poika. Lopuissa ehdotuksissa päähenkilöitä oli useampia ja he olivat miehiä ja naisia tai eläimiä.

Pitkien näytelmäelokuvien hanke-ehdotuksista draamaelokuvia oli 31, komedioita kuusi ja trillereitä neljä. Näytelmäelokuvat ja televisiosarjat olivat useimmiten ihmissuhde- tai perhetarinoita tai nuoren kasvukertomuksia. Ajankohtaiseen pakolaisaiheeseen liittyviä ehdotuksia oli viisi, dystopiakertomuksia neljä ja fantasia-aiheita muutama. Lasten ja nuorten elokuvia tai sarjoja oli ehdotusten joukossa puoli tusinaa. Dokumenttisuunnitelmien joukossa oli suuri diversiteetti.

Suomen elokuväsäätöön tuotantoneuvojat Kari Paljaka ja Sarita Koskelin vertailivat kesällä 2018 pyynnöstämme tätä tarjontaa siihen tarjontaan, jota elokuväsäätöön kaikille avoimet haut tuottavat. NÄKYVÄKSI-hankehautomoon tulleissa uransa alussa olevien naistekijöiden hanke-ehdotuksissa olivat naispäähenkilöt huomattavan vahvasti edustettuina. Joitakin elokuväsäätöissä tavallisia lajityyppejä puuttui hankehautomon hakemuksista kokonaan: sotaelokuvat, tosielämän rikostapauksiin perustuvat aiheet

ja miesten elämäkerrat. On pääteltävissä, että kun naisille tarjotaan mahdollisuutta kehittää omia alkuperäisaiheitaan tekijälähtöisesti, esiin nousee päähenkilöitä ja aiheita, jotka ovat erilaisia kuin alan tarjonnassa yleensä.

Jos tuotantoon päätyvien elokuvien ja televisiosarjojen tekijöiden joukossa olisi enemmän naisia, olisiko suomalaisen elokuvan ja television aiheiden kirjo erilainen ja olisivatko päähenkilöt toisenlaisia? Hankehautomon hakemusten tarkastelun perusteella näin voi päätellä. Jos vakiintuneet elokuvarahoittajat ja tuotantoyhtiöt tekisivät aktiivista tasa-arvotyötä, suomalaisen audiovisuaalisen tuotannon sisällöt todennäköisesti muuttuisivat. Kun nais-tekijöiden koko potentiaali pääsee esiin, voi tämä mahdollistaa myös uusien yleisöjen löytymisen.

Jenni Koski esittelemässä NÄKYVÄKSI-hankehautomoa Trailblazing Women On and Off Screen -konferenssissa Lontoossa

BRIEFLY IN ENGLISH

NÄKYVÄKSI / IN FOCUS was an incubator aimed at female filmmakers who were debuting with their first feature length fiction film, documentary film or fictional TV series. IN FOCUS was managed by Women in Film & Television Finland and it received funding of 192 000 euros from the Finnish Cultural Foundation. This funding was aimed at projects that increase artistic quality, reach new audiences and change existing production models. The incubator was launched at the beginning of 2018 and it ran until mid-2019.

IN FOCUS incubator was sparked off based on research findings that reveal that female filmmakers' projects tend to be hindered after the initial script development phase. In Finland, where the film industry is mainly financed by non-recoupable public funding, on average only 24% of the funding is granted to the production of female-originated films. These findings, which prove there is no equal access for women into the film industry by any standards, sparked off a countermeasure, a comprehensive script and project development incubator based on gender equality and diversity. IN FOCUS provided a structured and supported work environment in which women's projects crossed the bridge from script to production. The four selected filmmakers worked on their projects for six months in paid employment.

The incubator worked in close partnership with Aalto University, WIFT Nordic and POWR Pitching Forum at Baltic Event, among others. IN FOCUS was managed by two experienced filmmakers: screenwriter, Doctor of Arts Raija Talvio and creative producer, Master of Arts and Master of Creative Media Jenni Koski.

KORT PÅ SVENSKA

NÄKYVÄKSI / I FOKUS var en inkubator som riktade sig till kvinnliga filmskapare som ännu inte hade debuterat med en långfilm, längre dokumentärfilm eller TV-serie. I FOKUS drevs av Women in Film & Television Finland och fick finansieringsstöd på 192 000 euro från Finlands Kulturfond. Stödet riktade sig till filmprojekt som ökar konstnärlig kvalitet, som når nya målgrupper och som förnyar produktionsmodellerna. I FOKUS-inkubatorn lanserades i början av 2018 och pågick till mitten av 2019.

I FOKUS var en reaktion på forskningsresultat som visade att kvinnliga filmskapare ofta möter hinder när de ska ta steget från manusutveckling till filmproduktion. Filmproduktionen i Finland finansieras huvudsakligen genom offentligt stöd, men endast 24% av utvecklings- och produktionsstöden går till kvinnliga filmskapare. I FOKUS-inkubatorn var en motåtgärd och ett omfattande utvecklingsprogram för att främja jämställdhet och mångfald. Syftet med I FOKUS var även att ge de kvinnliga filmskaparna strukturerade arbetsförhållanden som stöder och hjälper dem i mål från manus till produktion. De fyra utvalda filmskaparna arbetade på sina projekt i sex månader som anställda med månadslön.

I FOKUS samarbetade med Aalto-universitetet, WIFT Nordic, POWR Pitching Forum i Baltic Event m.fl. Inkubatorn administrerades av två erfarna filmskapare: Raija Talvio, manusförfattare och KoD, och Jenni Koski, kreativ producent, MA och Master of Creative Media.

KIITÄMME

MARJO AIRISNIEMI, Juhani Alanen, Erkki Astala, Ulrika Bengts, Saara Cantell, Sevgi Eker, Liselott Forsman, Helene Granqvist, Hannaleena Hauru, Markku Haussila, Tanja Heinänen, Anna Heiskanen, Hanna Hemilä, Riina Hyytiä, Kaisu Isto, Antti Jaakola, Kerttu Jaatinen, Johanna Jämsä, Katre Kajamäe, Peter Kanerva, Marja-Riitta Koivumäki, Sarita Koskelin, Maarit Koskinen, Tiina Kuoppa, Tarja Kylmä, Emmi Kyytsönen, Laura Laaksonen, Jarmo Lampela, Aino Lappalainen, Maria Lappalainen, Marjukka Laurola, Kati-Anne Leino, Elina Leskinen, Margge Liiske, Melli Maikkula, Mari Mantela, Esko Matikainen, Sonia Meltti, Satu Mikkelinen, Kasper Muttonen, Anna Möttölä, Antti Näyhä, Kari Paljakka, Maija Paunio, Ville Penttilä, Mari Perankoski, Eeva Putro, Mikko Pöllä, Mari Rantasila, Valeria Richter, Lotta-Kaisa Riistakoski, Johanna Ruohonen, Noora Räisänen, Joni Rönkä, Tatjana Samopjan, Katri Saukonpää, Oona Simolin, Johanna Sinisalo, Aino Sirje, Laura Suhonen, Venla Toivonen, Jenni Toivoniemi, Paula Tuovinen, Mia Vainikainen, Marika Väisänen, Susanna Åke ja 21 anonyymia vertaisarvioijaa

sekä lukuisia muita hankehautomoa tukeneita tahoja!

ERITYISKIITOKSET

WIFT Finland ry hallitus, Suomen Kulttuurirahasto, Aalto-yliopisto, POWR Baltic Stories Exchange, Baltic Event, Suomen näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat ry / Käsikirjoittajien kilta, Tampereen elokuvajuhlat, Finnish Film Affair, Helsinki Script, Pohjoismainen kulttuuripiste, WIFT Nordic

Tätä raporttia kirjoitettaessa on hyödynnetty lähteinä hankehautomon työskentely- ja palautekeskusteluja ja hankehautomon [käsikirjoittajille](#) ja [arvioijille](#) lähetettyjen kyselyjen vastauksia sekä hakemusten motivaatiokirjeitä. Hankehautomon aikajana löytyy [täältä](#).

LÄHTEITÄ JA SUOSITELTAVAA LUETTAVAA:

BBC:n Writersroom hankehautomo. <http://www.bbc.co.uk/writersroom/>

Kinnunen, Kalle 2014. Suomi-leffassa on vikaa – jättää kylmäksi, kelpaa vain kotimaassa. SK 45/2014

Lauzen, Martha M. 2018. Boxed in 2017-18: Women on Screen and Behind the Scenes in Television. https://pmcdeadline2.files.wordpress.com/2018/09/2017-18_boxed_in_report-wm.pdf

Lauzen, Martha M. 2015. The Celluloid Ceiling: Behind-the-Scenes Employment of Women on the Top 250 Films of 2014. http://womenintv-film.sdsu.edu/files/2014_Celluloid_Ceiling_Report.pdf

Mehtonen, Tuula 2013. Kultaiset virheet – missä on elokuvantekijän taiteellinen vapaus? Avek-lehti 2/2013. https://www.kopiosto.fi/app/uploads/2018/10/23104253/aveklehti_13_2_suoj.pdf

Mitchell, Wendy 2019. Sweden backs bigger-budget female scripts (exclusive). Screen Daily 17.5.2019

https://www.screendaily.com/news/sweden-backs-bigger-budget-female-scripts-exclusive/5139516.article?fbclid=IwAR2t1Xdmjqt_UDanZu-GMB8G7momGrtq7QGDWZ-3p2EEUoh1Ui2gDwvknQ8A

Raveney, Francine. et. al toim. 2016. WHERE ARE THE WOMEN DIRECTORS? (2016) Report on gender equality for directors in the European film industry 2006-2013. European Women's Audiovisual Network. <https://www.ewawomen.com/research/>

Savolainen, Tarja 2017. Sukupuolten tasa-arvo elokuvatuotannossa. Cupore. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2017/sukupuolten_tasa_arvo_elokuvatuotannossa.pdf

Talvio, Raija 2013. Toiseksi tasa-arvoisin. Lehtiset 4/2013

Talvio, Raija 2016. Naisten eurot. Lehtiset 1/2016.

Vanha-Majamaa, Anton: Naispuoliset elokuvantekijät saavat vain pienen siivun julkisesta rahoituksesta, kertoo tuore tutkimus – Ylen tilauseuroista 97 prosenttia miesten ohjaamiin tuotantoihin. Helsingin Sanomat 7.6.2017. <http://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005244172.html>

Virtanen, Leena: Vahvat naispääroolit ovat suomalaisissa elokuvissa edelleen harvinaisia, ja alalla on naisvihaa. Helsingin Sanomat 17.4.2018. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005644097.html?share=948daff-4669f3baa77ff3e4d69c67877>

Virtanen, Leena: Suurin osa dokumenttielokuvan opiskelijoista on naisia, mutta tekijöistä vain murto-osa Helsingin Sanomat 30.1.2019 <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005982736.html>

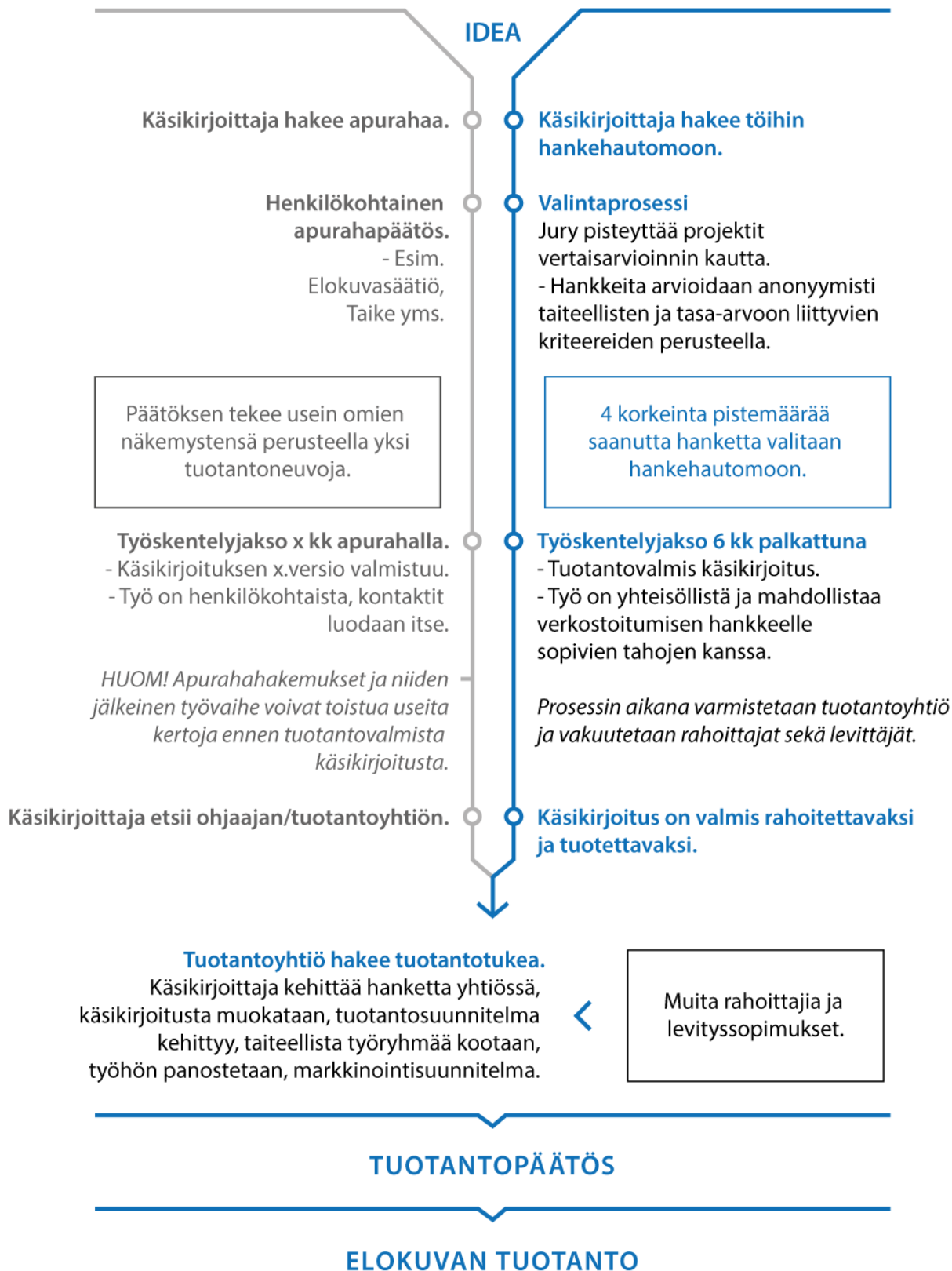

KUVALIITE

TEKIJÄLÄHTÖISEN ELOKUVAHANKKEEN TIE TUOTANTOON

VALLITSEVA KÄYTÄNTÖ

NÄKYVÄKSI hankehautomo

NÄKYVÄKSI-HANKEHAUTOMO - PROJEKTIN ARVIOINTI HAKIJALLE

Yhdistys täyttää:

<i>Projektin tunnus</i>	
<i>Arvioijan tunnus</i>	

Arvioija täyttää:

Tiivistä fiktiokäsikirjoituksen/dokumenttisuunnitelman sisältö max. viiteen riviin.

Projektin kokonaisarvio ja kirjallinen palaute hakijalle.	
Kokonaispistemäärä XX/90	
Henkilökohtainen näkemys projektista, palaute arvioinnista.	
Millä tavoin projekti suhteutuu Näkyväksi- hankehautomon tasa- arvotavoitteisiin?	

Suosittelen valittavaksi mukaan hankehautomoon.	
En suosittele mukaan hankehautomoon.	

NÄKYVÄKSI-HANKEHAUTOMO - PROJEKTIN ARVIOINTI SISÄISEEN KÄYTTÖÖN

Arvioija täyttää:

<i>Projektin nimi</i>	
<i>Arvioijan nimi</i>	

1	Heikko (0-3)	Tyydyttävä (4-6)	Hyvä (7-8)	Erinomainen (9-10)
Hankkeen omaperäisyys ja potentiaali				
Kirjallinen arvio				

2	Heikko (0-3)	Tyydyttävä (4-6)	Hyvä (7-8)	Erinomainen (9-10)
Draamallinen potentiaali ja kerronnallinen rakenne				
Kirjallinen arvio				

3	Heikko (0-3)	Tyydyttävä (4-6)	Hyvä (7-8)	Erinomainen (9-10)
Käsikirjoittamisen laatu				
Kirjallinen arvio				

4	Heikko (0-3)	Tyydyttävä (4-6)	Hyvä (7-8)	Erinomainen (9-10)
Päähenkilöt				
Kirjallinen arvio				

5	Heikko (0-3)	Tyydyttävä (4-6)	Hyvä (7-8)	Erinomainen (9-10)
Visuaalisuus, aiheen elokuvallisuus				
Kirjallinen arvio				

6	Heikko (0-3)	Tyydyttävä (4-6)	Hyvä (7-8)	Erinomainen (9-10)
Arvioi hankkeen potentiaali rahoituksen ja tuotannon toteutumisen näkökulmasta.				
Kirjallinen arvio				

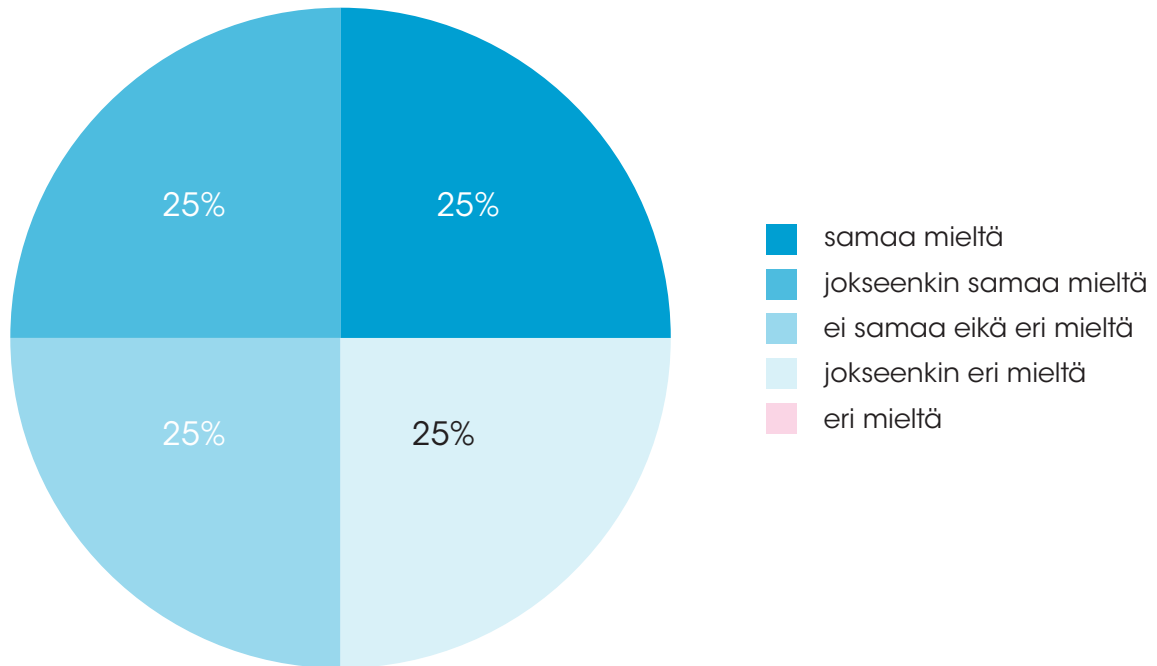
7	Tavoite 1	Tavoite 2	Tavoite 3
	Näkökulma	Henkilögalleria	Teema
Millä tavoin hanke suhteutuu Näkyväksi-hankehautomon tasa-arvotavoitteisiin ja tekijälähtöisyyteen? Subjekttiivinen arvosana 0-10			

Kirjallinen arvio	
-------------------	--

Vastaukset hankehautomon osallistujille lähetettyyn kyselyyn

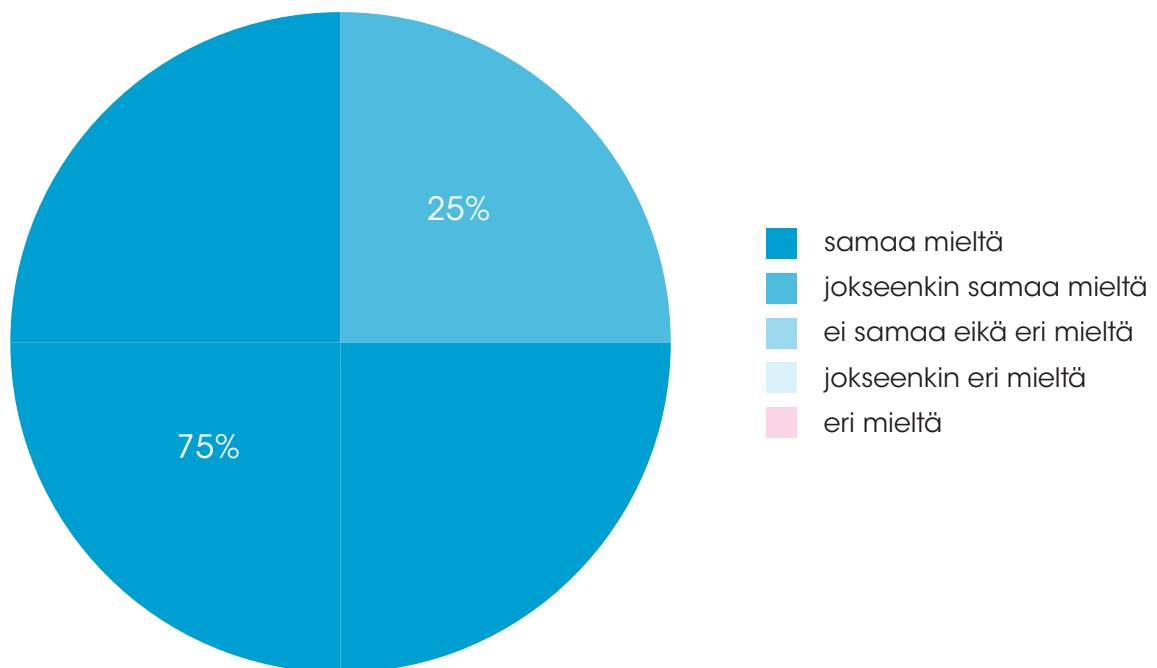
KUVA 1: Hankehautomo mahdollisti teoksen jatkokehittämisen välittömästi hankehautomon päättymisen jälkeen.

4 VASTAUSTA

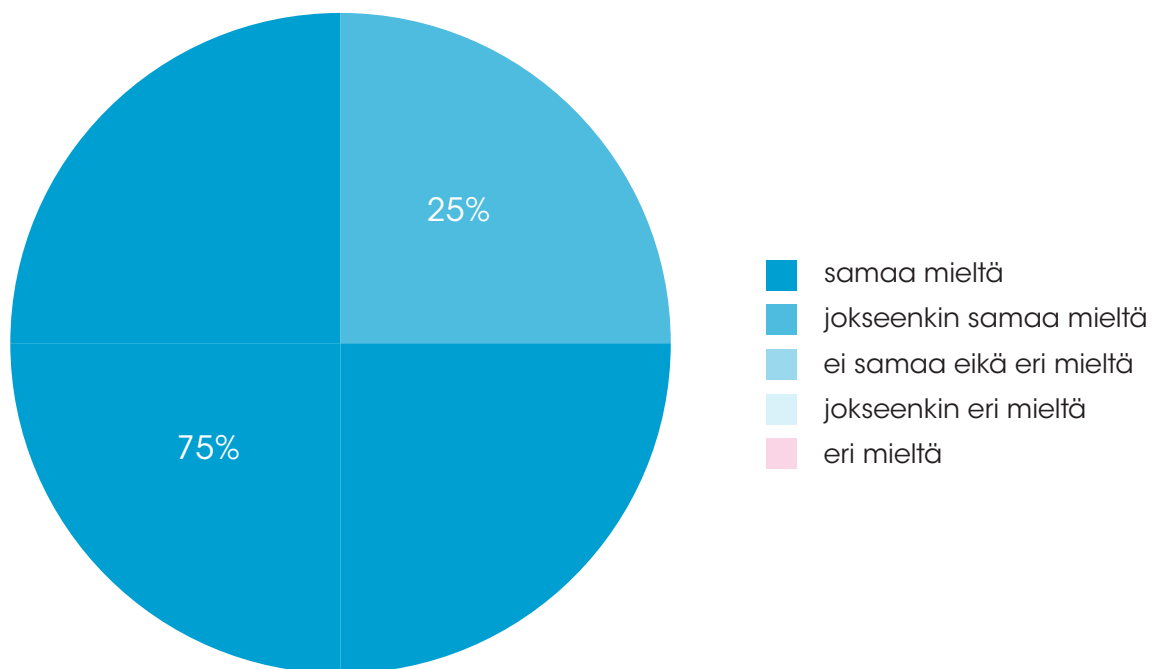
KUVA 2: Hankehautomo kehitti teostani.

4 VASTAUSTA

KUVA 3: Hankehautomo kehitti omaa ammattilaisuuttani.

4 VASTAUSTA

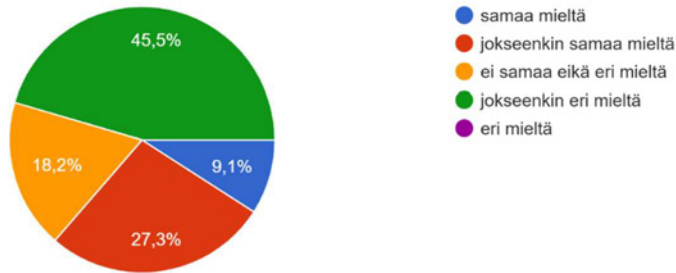

Kysely Näkyväksi-hankehautomon arviointityöhön osallistuneille.

– vastaukset monivalintakysymyksiin

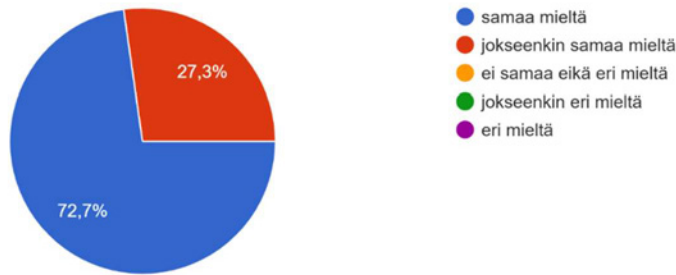
1. Työni arvioijana oli helppoa.

11 vastausta

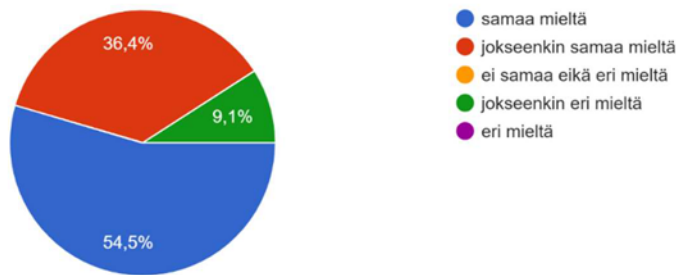
2. Sain riittävät ohjeet arviointien tekemiseen.

11 vastausta

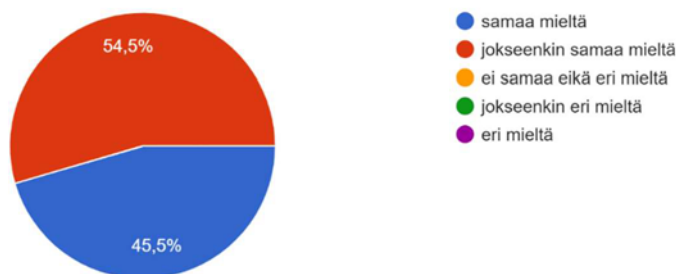
3. Arviointikaavakkeen kysymykset olivat selkeitä ja johdonmukaisia.

11 vastausta

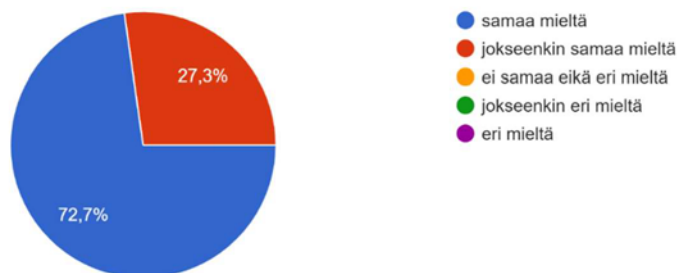
4. Arviointikaavakkeen kysymykset kohdistuivat elokuvahankkeen kehittelyn kannalta oleellisiin asioihin.

11 vastausta

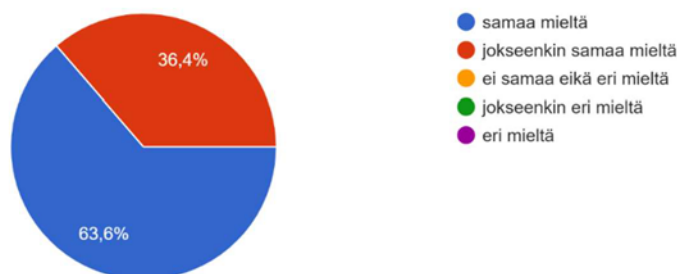
5. Arvioitavista hankkeista saamani materiaalin laajuus oli sopiva, ja hankkeista sai hyvän kuvan.

11 vastausta

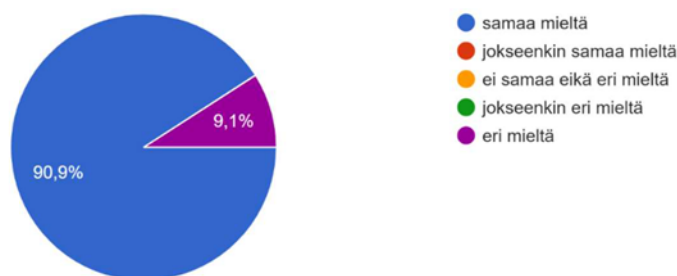
6. Koin, että ymmärsin NÄKYVÄKSI-hankehautomon ja arvioinnin tavoitteet.

11 vastausta

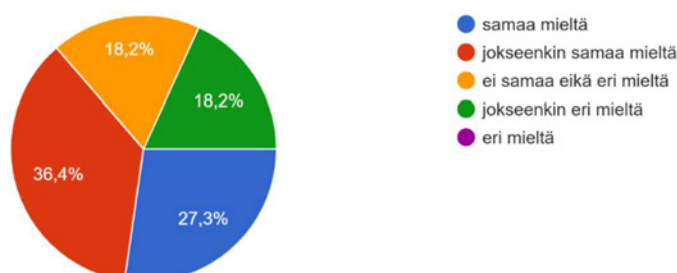
7. Oli mielekästä, että arvioitava materiaali oli anonymisoitu.

11 vastausta

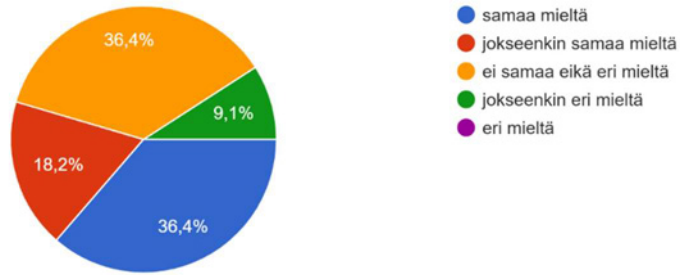
8. Työhön kului enemmän aikaa kuin etukäteen arvioin.

11 vastausta

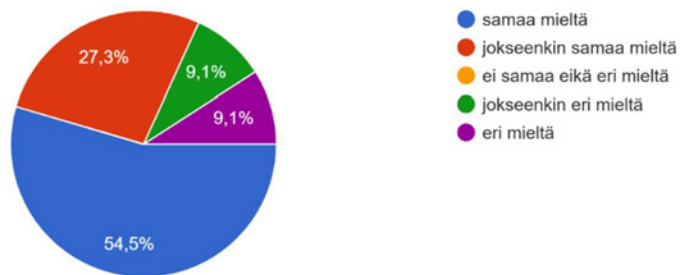
9. Palkkio oli sopiva suhteessa työmäärään.

11 vastausta

10. Lähtisin mukaan arvioijaksi toisenkin kerran.

11 vastausta

Hankehautomon aikajana

Prosessit	Tehtävät	Vetäjät	Alku	Loppu	Kesto (päiviä)	01 2018	02 2018	03 2018	04 2018	05 2018	06 2018	07 2018	08 2018	09 2018	10 2018	11 2018	12 2018	01 2019	02 2019	03 2019	04 2019	05 2019	06 2019
1	Hankkeen ennakkotuotanto 1	Jenni ja Raija	1/01/18	5/31/18	150																		
1.1	Hankkeen suunnittelu		1/05/18	1/26/18	21																		
1.2	Haun suunnittelu		1/17/18	3/06/18	48																		
1.3	Arvioinnin suunnittelu		2/01/18	3/31/18	58																		
1.4	Haun toteutus		3/09/18	4/03/18	25																		
1.5	Arvioinnin toteutus	Marja-Riitta	4/04/18	5/12/18	38																		
1.6	Rekrytointi	Jenni, Raija + tiimi	5/14/18	5/28/18	14																		
2	Hankkeen tuotanto	Jenni ja Raija	6/01/18	1/31/19	244																		
2.1	Orientaatiojakso		6/04/18	6/15/18	11																		
2.2	Hankehautomon, mentoroinnit		8/06/18	1/31/19	178																		
2.3	Pitchaus/POWR		9/11/18	11/30/18	80																		
2.4	Viimeiset versiot, dramaturgit ja yösuhteen päätyminen		12/01/18	1/31/19	61																		
3	Hankkeen jälkituotanto	Jenni ja Raija	2/01/19	6/30/19	149																		
3.1	Hankehautomon alasajo		2/01/19	2/28/19	27																		
3.2	Hankeseminaarit		2/27/19	5/09/19	71																		
3.3	Hankeraportti		5/10/19	6/15/19	36																		
3.4	Osatuotantosopimukset		6/01/19	6/20/19	19																		
3.5	Loppuraportti rahoittajalle, hankkeen hallinto		6/01/19	6/30/19	29																		